№ 124 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראָשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047. | מיטוואָך, א׳ סיון פ׳ במדבר תר״צ | 28 maja 1930 r. | 23-טער יאהרגאַנג

דייטשע ענטפער-נאָטע צו פוילען

דייטשע רעגירונג נ[…]מט אָ די בעדינגונגען, וואָס זענען ענטהאַלטען אין דער פּוילישער נאָטע

ווייס-בוך פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען ארץ-ישראל

דייטשע ענטפער-נאָטע צו פוילען

וואַרשאַ, (טעל.) דאָס אויסערן מיניסטעריום האָט היינט בעקומען דורכן דייטשען געזאַנדטען אין וואַרשאַ די ענטפער נאָטע פון דער דייטשער רעגירונג. די דייטשע רעגירונג נעמט אָן די בעדינגונגען, וואָס זענען געשטעלט געוואָרען אין דער פּוילישער נאָטע, צו בעשטימען אַ געמישטע פּויליש-דייטשע קאָמיסיע און אַז דאָס פּאַלמעסען דעם קערפּער פון דערשאָסענעם אונטעראָפיציר זאָל ביי-וואוינען אַ פּוילישער דאָקטאָר.

די פאַמיליע פון אומגעקומענעם פאָדערט ענטשעדיגונג.

טשעכאָוויטש גרינדעט א נייע פּאַרטיי

וואַרשאַ (טעל.) דער געוועזענער פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש גרינדעט אַ נייע פּאַרטיי. ווי מען שמועסט אין די פּאָליטישע קרייזען, זאָל בראש פון דער נייער פּאַרטיי זיך שטעלען פּראָפ. באַרטעל.

א האבסבורגער ווערט קעניג פון אונגארן

בערלין, 27 (ספּעצ.) פון בודאַפּעשט מעלדעט מען, אַז דער עלטסטער זוהן פון קאַראָל האַבסבורג אָטאָן, וואָס איז איצט אַלט געוואָרען 18 יאָהר, דאָס הייסט דעם עלטער אין וועלכען ער מעג בעשטייגען דעם טראָן, וועט פערלאָבט ווערען מיט דער איטאַליענישער פירשטין מאַריאַ, די יונגסטע טאָכטער פון איטאַליענישען קעניגליכען פּאָר.

נאָך לאַנגע אונטערהאַנדלונגען האָט אויך מוסאָליני מסכים געווען צום שידוך. די אונטערהאַנדלונגען האָבען געפיהרט דער רעגענט האָרטי און דער קאַרדינאַל פּאָקעלאַ.

דעם 22 נאָוועמבער וועט דער אונגאַרישער פּאַרלאַמענט אויף אַ פייערלי-כער זיצונג פּראָקלאַמירען אָטאָן האַבסבורגער אַלס קעניג פון אונגאַרן און דער מיט וועט האָרטי ווערען אויס רעגענט.

ווייס-בוך פון דער ענגלישער רעגירונג וועגען א״י פּראָבלעמען

לאָנדאָן, 27 (יט״א) די ענגלישע רעגירונג האָט פערעפענטליכט אַ ווייס-בוך וועגען א״י. דאָס ווייס-בוך איז בעשטימט פאַר דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד און ענטהאַלט נישט קיין קלאָרע דעקלאַראַציע וועגען דער צוקונפט פון דער א״י פּאָליטיק. עס רעדט בלויז בנוגע אַרום אַ רייהע פונקטען פון שאָ-בעריכט.

פון אָנהויב ווערט איבערגעגעבען די דעקלאַראַציע, וואָס מאַקדאָנאַלד האָט נישט לאַנג צוריק אָפּגעגעבען אין פּאַרלאַמענט, בעת ער האָט ערקלערט, אַז די עמיגראַציע-בעגרענצונג איז נאָר אַ צייטווייליגע און זי ווערט ערשט איצט בעטראַכט.

ווייטער ווערט אין ווייס-בוך געזאָגט, אַז עס זאָל געשאַפען ווערען אַ געזעץ, וואָס זאָל פערהיטען די לאַנדווירטשאַפטליכע בעפעלקערונג זאָל נישט ענט-אייגענט. וועגען דער דאָזיגער פראַגע וועט אָנגענומען ווערען אַ ענדגילטיגער בעשלוס ערשט נאָך סימפּסאָנ׳ס בעריכט. קיין פאָרם פון זעלבסט-רעגירונג קען נישט גענומען ווערען אין בעטראַכט, ווייל דאָס איז אין נישט אין הסכם מיט׳ן מאַנדאַט.

היינט דער טאג פון ענטשיידונג פאר מאקדאנאלד׳ס קאבינעט

לאָנדאָן 27 (טו) היינט וועט פאָרקומען אַ זיצונג פון פּאַרטיי-ראַט פון די ליבעראַלען, אויף וועלכער עס וועט בעשלאָסען ווערען וואָסערע שטעלונג די פּאַרטיי זאָל אָננעמען צום אונצוטרוי-פאָרשלאַג פאַר מאַקדאָנאַלד׳ס רעגירונג.

לויט ווי מען האַלט אין די פּאָליטישע קרייזען פון דער לייבאָר-פּאַרטיי וועט דער אונצוטרוג-פאָרשלאַג אָפּגעוואָרפען ווערען מיט אַ קליינער מעהרהייט שטימען. אַ טייל פון די ליבעראַלען וועט זיך אָפּהאַלטען פון שטימען, אַ טייל וועט אָבער שטימען פאַר דער רעגירונג.

מאַקדאָנאַלד האָט נעכטען גערעדט אויף אַ עפענטליכער פערזאַמלונג. ער האָט ערקלערט, אַז די לייבאָר פּאַרטיי וויל נישט אויסשרייבען קיין נייע וואַהלען, אויב אָבער די אַנדערע פּאַרטייען וועלען די לייבאָר פּאַרטיי שטעלען אין אַ לאַגע אָהן אַ אויסוועג, דאַן וועט אויך בעטראַכט ווערען די פראַגע וועגען פונאַנדערלאָזען דעם פּאַרלאַמענט און אויסשרייבען נייע וואַהלען.

לאָנדאָן, 27 (ספּעצ.) מיט גרויס שפּאַנונג ווערט ערוואַרט די מאָרגעני-דיגע אָפּשטימונג אין פּאַרלאַמענט. פּרעמיער מאַקדאָנאַלד איז איינגעגאַנגען אויף געוויסע הנחות לגבי די ליבעראַלען און אַזוי אַרום געווינען אַ טייל פון זייערע שטימען. מען רעכענט, אַז די רעגירונג וועט האָבען אַ מעהרהייט פון 20 שטימען.

ערמארדעט א ענגלישען סערזשאנט אין חיפה

ירושלים, 27 מאַי (יט״א) נעכטען ביי נאַכט איז אין חיפה ערמאָרדעט געוואָרען דער ענגלישער סערזשאַנט פון דער בריטישער פּאָליציי אין ארץ-ישראל וויליאַם ווילינגטאָן. דער מאָרד איז נישט אויסגעפיהרט געוואָרען צוליב פּאָליטישע מאָטיוועז.

די ווארשאווער פאספארטען-אפערע פאר׳ן געריכט אין אמעריקא

וויצע-קאנסול האל און זיינע מיטהעלפער ערוואַרט א שווערער פסק-דין

ניו-יאָרק, 27. (ספּעצ.) פאַר׳ן ברוקלינער געריכט האָט זיך אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען געוועזענעם וויצע קאָנסול פון די פעראייניגטע שטאַטען אין וואַרשא ה. האַל, וואָס איז אָנגעקלאָגט געוואָרען אין אויספיהרען אַ רייהע פּאַספּאָרט - פעלשונגען און אין שמוגלען עמיגראַנטען קיין אַמעריקא.

חוץ האַלען שטעהען פאַר׳ן געריכט נאָך 11 אָנטיילנעמער פון דער וואַרשאָווער פּאַספּאָרטען אַפערע, דערונטער 2 פרויען.

ביים אָנהויב פון דער פערהאַנדלונג האָט דער פּראָקוראָר ערקלעהרט, אַז ער וועט בעת דער פערהאַנדלונג בעווייזען, אַז די פעלשער-באַנדע האָט געטריבען דעם קאָנסול האַל צו שיכרות און אָנ-טרינקענדיג איהם מיט אַלקאָהאָל האָ-בען זיי פון איהם אויסגענאַרט בלאַנ-קאָ וויזעס, וועלכע זיי האָבען שפּעטער פערקויפט אין פוילען, דייטשלאַנד און פראַנקרייך פאַר׳ן פרייז פון 600 ביז 1200 דאָלאַר.

אויסער דעם האָט קאָנסול האַל גע-פעלשט חתונה - מעטריקעס, ערמעגלי-כענדיג אַזוי אַרום די פּוילישע עמיגראַנ-טען אויסערן קאָנטינגענט, מיטצונעמען מיט זיך 23 פּוילישע מעדלעך אַלס זייערע ווייבער.

דער ריכטער האָט דערוויילע בעשלאָ-סען צו בעטראַכטען דעם פּראָצעס פון באַשקינען און זיינע 5 מיטהעלפער, דעם פּראָצעס פון די איבריגע 5 דער-ווייל אָפּלעגען.

נאָך קורצע און שווערע ליידן איז געשטאָרבען אין עלטער פון 50 יאָהר מיין ליבע פרוי, אונזער טייערע מוטער, שוויגער-מוטער, גרויס-מוטער, שוועסטער שוועגערין און טאַנטע

נ״ע מרים אשת ישראל משה נ״י האמער
(געב. ציאָשנ׳אַק)

די לויה קומט פאָר היינט מיטוואָך דעם 28 מאַי ר״ח סיון 1 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער-הויז ווסכאָדניאַ 74 (פּילסודסקעגאָ), וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזערן קאָלעגע זיגמונט גוטער צוליב דעם טויט פון זיין אונפערגעסליכע מוטער

נ״ע שרה רבקה

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

יודעל און יצחק מאַלינאַק,
אברהם און משה טובערג,
ברוך דאַברעצקי.

מיר דריקען אויס דעם שמערצפולען בייליד און מיטגעפיהל דעם חשוב׳ן עסקן ר׳ משה עפּשטיין צוליב׳ן טויט פון זיין אונפער-געסליכען פאָטער

נ״ע שלום

זאָל ער געפינען אַ טרייסט אין זיין אויפריכטיגער געזעלשאַפט-ליכער אַרבייט לטובת די לאָדזער יודישע זעלנער!

אין נאָמען פון 31 פּולק
סטאַרשי סטזשעלעץ
קיפּניס און באַרי.

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטלייד אונזער געטרייען חבר אין פערוואַלטונגס מיטגליד זלמן גוטער צוליבען טויט פון זיין

מוטער נ״ע

די פערוואַלטונג פון
„הכח“ — לאָדז

בעקאנטמאכונג.

מיר טיילען מיט, אַז דער קאָנפליקט מיט די ברויערײַ-בעזיצער ברידער קייליך, גוסטאַוו קייליך און קראַקאָווסקי איז גינסטיג ערלעדיגט געוואָרן

און מיר פאָדערן אויף אונזערע מיטגלידער ווייטער צו קויפען ביער אין די בעטרעפענדע ברויערייען.

די פערוואַלטונג
פון די רעסטאָראַטאָרען און ביער-האַלע-בעזיצער-פעראיין.

טעאַטער „אררט“ אַלעי 1-טער מאַי 2 (רוג וואָלטשאַנסקאַ)

שבת ד. 31.5, זונטאָג ד. 1.6, מאָנטאָג ד. 2.6 און דינסטאָג ד. 3.6
גאַסטשפּילען פון דער בערימטער יודישער קינסטלערין

אידא קאמינסקא מיט איהר געקלי-בענעם אַנסאַמבל

אין דער ערפאָלגרייכסטער פּיעסע פון היינטיגען סעזאָן

„דזשאַז-זינגער“ דראַמע אין 3 אַקטען פון ס. ראַפאַלסאָן, יודיש מ. ראַקאָווסקי

די דאָזיגע פּיעסע איז פערפילמט געוואָרן אין דעם ערשטען טאָנפילם אונטער דעם זעלבען נאָמען. .... אָריגינעלע דזשאַז-לידער.

► אין צווייטען אַקט קומט פאָר אַ רעווי. ◄

רעזשי און אינסצעניזאַציע: אידא קאַמינסקאַ, מוזיק יוסף קאַמינסקי, דעקאָראַציע: י. שליוויאַק. בילעטען-פאָרפערקויף אין טעאַטער-קאַסע.

ווינער ארטאפעדישע פראצאווניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וקלאַדקעס געגען פלאַך פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַ-טען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28, וו. 1, פון 5–7 אָוועגד

א מעבלירט צימער

מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג און אַלע בעוועקמליכ-קייטען פון זאָפאָרט אָפּצוגעבען. צו ערפאַהרען נאַרוטאָוויטשאַ 31, וו. 33. 5321

Dr. med. Adam Bender

נאַרוטאָוויטשא 30 טעל. 114-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע
און האַרץ-קראַנקהייטען

באד אלטהיידא

אין שלעזיען
הויז-בעלחי
גאלדשטיקערס - פענסיאנאט

דאס אלט-בעקאַנטע שטרענג-כשר-הויז
מאָדערנער קאָמפאָרט — מעסיגע פּרייזען.

Dr. med. H. Lajchter

צאָהן-כירורג

קיפער, דזשאַנסאָנס גומען, צינג-קראַנקהייטען א.ד.ג.
זשעלאַנאַ 9 טעל. 149-66 1 שטאָק פראָנט.
נעמט אָן פון 2.30 נ״מ. ביז 6.30 אָוו.

Dr. A. Mazur

ווסכאָדניאַ 65, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—2.81,30 און 4—6 אָוונד:

Lekarz-dentysta

ש. ליבערמאַן

ציין-כירורג

11-טער ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנטינער) 46,
טעלעפאָן 172-06
נעמט אָן פון 1 ביז 7 אָוונט
צו לעטשניצע פרייזן

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-ארצט פאַר הויט ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-ארט אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוונד.
בעזונדער „וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

שטורמישע זיצונג פון לאָדזער קהלה־ראַט

פּרעזעס פון ראַט סענ. בורזינער האַלט אַ גרויסע רעדע מיט פיל רעוועלאַציעס וועגען דער בעל־הבית'ישקייט פון דער איצטיגער קהלה־מעהרהייט. — זיין פערניכטענדע קריטיק רופט אַרויס אַ שטורם ביי די „אגודה"־אָנהענגער אויף דער גאַלעריע

די זיצונג פון קהלה־ראַט ווערט ווידער אַמאָל איבערגעריסען

ווידער אַ שטורמישע זיצונג פון לאָדזער קהלה־ראַט. נאַכט נאָך נאַכט פּע־רערט זיך די לאָדזער יודישע רעפּרעזענ־טאַנץ צו פּלענאַרער אַרבייט... און גלייך־צייטיג קלויבט זיך צוזאַמען מחנותווייז דער גאַלעריע־עולם: יונג און אַלט, און לאַנגע קאַפּאָטעס, מיט באָות און בערד. בית־המדרש און סוחרישער יודישער אומפּעט אונאויגעם.

עס איז נאָך 9 און די גאַלעריע מאָנט מען זאָל עפענען די זיצונג. אַ האַלב 10 האָבען זיך געפונען קוים 18 ראַזאָרעס, בעת אויף דער עהערגעלמינער זיצונג זענען געווען 23 ראַזאָרעס.

און כאָטש דער עולם ראַזאָרעס איז געווען קליין, איז די זיצונג אויסגעפאַ־לען דוקא אַ לעבעדיגע מיט'ן לעבהאַפ־טען אַנטייל פון דער גאַלעריע, וועלכע רעאַגירט מיט רעש און ברען אויף אַלעם

* * *

נאָר קודם כל וועלען מיר פערענדיגען דעם בעריכט פון דער מאָנטאָגדיגער זי־צונג פון קהלה־ראַט, וועלכע האָט זיך פערצויגען ביז פאַרטאָגס. דער פּרעזעס פון קהלה־ראַט, סענ. ש. בורזינער האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע מיט אַ פער־ניכטענדער קריטיק געגען דער הערשענ־דער קהלה־מעהרהייט.

סענ. בורזינער דריקט אויס זיין פער־וואונדערונג, וואָס פּרעזעס מינצבערג האָט אין דער „קהלה־כראָניק" פער־עפענטליכט אַ בעריכט, וואָס ענט־שפּרעכט לחלוטין נישט דער ווירקליכ־קייט. וועלענדיג זיך נעגוי בעקענען מיט דער טעטיגקייט פון דער קהלה־פער־וואַלטונג, כדי צו קאָנען רעפערירען דעם בודזשעט, האָט פּרעזעס בורזינער געבעטען אין דער קאַנצעלאַריע דעם בודזשעט־פּראָלימינאַר. דער בודזשעט איז איהם אָבער נישט געגעבען געוואָרען. אויפ'ן גרונד פון פּראָטאָקאָל פון דער פאַרלעצטער ראַט־זיצונג שטעלט פעסט דער רעדנער, אַז ער איז בעפולמעכטיגט געוואָרען אָפּצוגעבען אַ ערקלערונג, דאָס די טענה פון ה' מינצ־בערג, אַז מען האָט איהם צוגעזאָגט אין אַ לאָדזער באַנק צו געבען אַ הלואה פאַר דער קהלה און דאָס איז נישט צו שטאַנד געקומען צוליב אַ געגען־אינ־טערווענץ פון דרעי פּערזאָנען, איז אַ שקר מוחלט.

אויף אַ לעצטער ראַט־זיצונג האָט ראַ־זאַר רומקאָווסקי אינטערפּעלירט דעם פּרעזעס מינצבערג וועגען

די מיספּרויכען

אין דער בית־עולם־אָפּטיילונג. אויף וואָס דער פּרעזעס פון דער פערוואַל־טונג האָט ביז איצט נישט געגעבען קיין ענטפער.

סענ. בורזינער שטעלט פעסט, אַז ביי איהם אַרבייט אַן אָנגעשטעלטער, פון וועלכער דער בעאַמטער פון דער בית־עולם־אָפּטיילונג האָט געפאָדערט 200 זל. פאַר בעשטימען אַ קרקע. נאָך אַ לענגערן האַנדלען זיך האָט ער מסכים געווען צו נעמען 100 זל. דעם פאַקט האָט סענ. בורזינער פעסטגעשטעלט צו־זאַמען מיט פּרנס גרשון ניימאַן. ער האָט געהאַלטען פאַר נויטיג וועגען דעם פאַל מיטצוטיילען דעם פּרעזעס פון דער פערוואַלטונג. דער דערמאָנטער בעאַמ־טער האָט זיך מודה געווען אין דעם חטא, אָבער באַלד דערויף האָט דער זעל־בער בעאַמטער זיך בעמיהט ביי דעם בעטרעפענדעם קרובים, און זיי האָבען איהם געגעבען אַ בעשטעטיגונג, דאָס זיי האָבען איהם געגעבען דאָס געלד פון אייגענעם ווילען. אין קאָנסעקווענץ פון דעם ראַזינען שטיקעל אַרבייט, האָט מען דעם זעלבען בעאַמטען געהעכערט די פּענסיע אויף 100 זל. אַ חודש. דאַגעגען איז פאַר אַזאַ חטא בעזייטיגט געוואָרען פון זיין פּאָסטען אַן אַנדערער בעאַמטער, וועלכער האָט אויף דעם אַמט געאַרבייט האָנאָראַריע. דערצו געהען אַרום קלאַנגען אַז דער אינצטיגער „רעהאַבילאַטירטער" בעאַמטער האָט נישט בלויז פאַר זיך גע־נומען די געלדער פון די אבלים, נאָר ער האָט געהאַט שותפים....

וואָס נוגע דעם בודזשעט, ליגט די אויסהאַלטונג פון דער לאָדזער קהלה נאָר אויף 1,2 פּראָצענט פון די רייכע־רע בירגער, וואָס אַ טייל פון זיי ווערט דורך דעם אינצטיגען ועד־הקהלה פאַוואָ־ריזירט. אויף אַזאַ אופן קאָן די בעל־הבית'ישקייט נישט געפיהרט ווערען; עס מוז געפונען ווערען אַנדערע קוועלען פון איינקונפט, כדי

צו פערקלענערן די עטאַט־ליסטע.

דער פינאַנץ־מיניסטער האָט אין סיים אויסגעדריקט זיין הסכמה צו רעדוצירען דעם אומזאַץ־שטייער. אין דער לאָדזער קהלה קאָן מען צו אַזאַ שריט זיך נישט ענטשליסען. זינט 1925 וואַקסען פּסדר די איינקונפטען פון עטאַט בעת 95 פּראָצענט פון דער לאָדזער בעפעל־קערונג איז זינט 1925 שטאַרק פער־אָרימט געוואָרען. ה' בורזינער דערמאָנט ביי דער געלעגענהייט, אַז מיט 3 יאָהר צוריק האָט ה' מינצבערג ענטשיידען זיך ענטגעגענגעשטעלט, אַז די העכסטע עטאַט־„סטאַווקע" וועלכע האָט דעמאָלס בעטראָפען 500 זל., זאָל געהעכערט ווע־רען, בעת איצט בעטרעפט די מאַקסי־מום־„סטאַווקע" 5000 זל.

בעריהרענדיג די אַלגעמיינע פערהעלט־נישען אין דער לאָדזער קהלה, זאָגט סענ. בורזינער, אַז קיין שום קהלה שטעהט נישט אין אַזאַ זומפּ, ווי אין אונזער שטאָט. אין אַן אויסגאַבע, וואָס קאָסט 8000 זל. פאָלקס־געלד ווערט אָפּ־געדרוקט פּרעזעס מינצבערג'ס אַ נישט־געהאַלטענער רעפעראַט.

* * *

אַ געוויסע אַנאַליזע, דורכגעפיהרט מיט

רעוועלאַציעס

וועגען די הינטער־קוליסען שטיקלעך פון דער אגודה'שער קהלה, האָט פּרעזעס סענ. בורזינער געמאַכט ערשט אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ראַט, וואו עס איז פאָרגעזעצט געוואָרען די דעבאַ־טע. דערפאַר האָט יעדע רעוועלאַציע גע־פּלאַצט אין דעם אגודה'שען לאַגער, ווי אַ אומגעריטע באָמבע.

פּרעזעס בורזינער גיט איבער דעם פאָרזיץ פון דער נעכטיגער זיצונג דעם ראַזאַר רומקאָווסקי און ער האַלט זיין לאַנגע רעדע.

קודם כל רעדט ער וועגען ראַבינאַט. פאַרהאַן אין לאָדז 20 מורי־הוראה'ס, צווישען וועלכע עס הערשט אַ געוואַלדי־גער אַנטאַגאָניזם. איינער פערניכט ניט דעם אַנדערען דעם שריט, דער ראַבינאַט איז אונטערגעוואָרפען און זיין טעטיג־קייט אויסשליסליך דער קהלה און איהר פּאָליטיקאַנערײַ. קיין מינדעסטע זעלבּ־שטענדיגקייט זעהט זיך נישט ביים ראַבינאַט. ווי לאַנג די „אגודה" האָט געמינה'ט, אַז מיט'ן עירוב איז נישט אין אָרדנונג, איז אין לאָדז געווען אַרום דעם ענין חושך און דער ראַבינאַט האָט נישט געוואוסט, צי מען מעג „טראָגען" א־ער נישט. און אַ שעהנעם פרוהמאָר־גען האָט די אגודה־מעהרהייט אונטערגע־ניזירט

די „עירוב־דראַמע".

אַזוי אַז ס'האָט זיך געענדיגט מיט „ס'מעג"...

איבערקעהרענישען אין דער לאָדזער קהלה געשעהן, ווען עס ווילט זיך דעם ה' מינצבערג.

מיט דער שחיטה און כשרות

איז אויך דאָס אייגענע. און אַ שעהנעם פרימאָרגען זענען די געמישטע יאַט־קעס אַהן דער השגחה פון ראַבינאַט גע־אַסר'ט, און מאָמענטאַל, אויך אומגע־ריכט, האָט מען שוין צורות געכשר'ט די זעלבע געמישטע יאַטקעס.

אַלע שטעט און שטעטלעך האָבען פון דער שחיטה 50—60 פּראָצענט פון בודזשעט און די לאָדזער קהלה קאָן זיך נישט ענטשליסען איבערצונעמען די שחיטה. קיין פאַרוואָס דאַרף מען דערויף נישט פרעגען. עס איז „געזונד" פאַר דער פּאָליטיק. פון דער „אגודה"...

ה' בורזינער דערצעהלט ביי דער גע־לעגענהייט, ווי אַזוי די מעהרהייט האָט אַריינגעדרעהט אויף אַ פּאָסטען אין שלאַכט־הויז „איהרען" אַ יוד, לגבי וועל־כען זי האָט געהאַט התחייבות'ן פון אַמאָל. דאַגעגען אָרגען, אַז די שחיטה זאָל איבערגענומען ווערען און די קהלה־קאַסע זאָל דערפון האָבען אַ האַלבען מיליאָן גולדען אַ יאָהר — דערויף לוינט זיך דעם ה' מינצבערג און חברים נישט צו מאַכען קיין אַנשטרענגונגען. גלייכער צו נעמען ביי דער פער'קבצנ'טער בע־פעלקערונג אַ וואָס העכערן עטאַט.

די לאָדזער קהלה האָט איהר אייגענעם אויך

אַ שוהל אויף אַלט־שטאָט

צו וועלכער זי לעגט צו יאָהר איין, יאָהר אויס אוצרות געלד. דער לעצטער דע־פיציט האָט בעטראָפען 21000 זל. דער־ביי האָט די שוהל אַלע נויטיגע איינריכ־טונגען, 1400 פּלעצער און שלאָגט ניט אַמן קיין אינוועסטיציעס.

נישט בעסער איז עס מיט'ן אַלטשטעד־טישען בית־המדרש. אויף דער זייט פון די איינקונפטען איז פאַר אַ יאָהרען פאַר־געזעהן געוואָרען פון בית־המדרש 5.5 טויזענדער זל. און פאַקטיש איז נישט איינגעפלאָסען קיין 5 גראָשען. אויב איהר וועט מיך פרעגען — זאָגט סענ. בורזינער — וועל איך אייך אויסזאָגען דעם סוד פון דעם חשבון. די „אגודה" האָט זיך איינגעגעבען צו געווינען פאַר זיך אַ דאָזאָר פון אַ צווייטען לאַגער און פאַר דעם פּרייז האָט זי איהם איבערגע־געבען אין אָרענדע דאָס בית־המדרש.

די לאָדזער קהלה האָט ברוך השם אויך אַ

מקוה אויף זאַכאָדניאַ 58

האָט זי פון איהר נישט קיין פּרוטה און צאָהלט נאָך שטייערן און מוז מאַכען אין איהר רעמאָנטען. בעת אַ פרעמדער מענש ציהט פון איהר יניקה צענדליגער יאָהרען. ה' מינצבערג'ן פּאַסט צום גע־שעפט מסתמא צו זיין אונבעהאָלפען לגבי דעם פּאַכטער און אַ גאַנצע שטאָט יודען מוזען דערפון ליידען.

נישט בעסער איז מיט דעם מקוה־פּלאַץ אויף יוליוש גאַס. כדי צו מאַכען דאָרט אַ מקוה מוז מען ברענגען צו ערשט משה־רבינו'ס שטעקען, אַז ער זאָל אַרויסשלאָגען וואַסער. די ערד איז דאָרט אַ פערשטיינערטע און קיין ברונ־נעם קאָן נישט געגראָבען ווערען, צו־ליב וואָס די קהלה האָט איצט אויף זיך אַ פּראָצעס, וואָס ס'האָבען געגען איהר פערפיהרט די דאָרטיגע לאָקאַטאָרען.

די גאַלעריע שרייט, אַז פּרעזעס בור־זינער זאָל נישט רעדען וועגען הייליגע זאַכען אונבלויזען קאָפּ.

סענ. בורזינער ענטפערט: פאַרוואָס קוקט איהר נישט דאָרט אַהין, צו ה' מינצבערג, וועלכער טראָגט אַ גלח'יש קאַפּעלע, וואָס איז גאָרנישט קיין קאַפּעל.

די אגודה האָט אין איהרע רייהען אַ מעטוגען דאָזאָר, אַ פאַבריקאַנט, וועל־כער האָט בעזייטיגט אַהן ענטשעדיגונג אַ יוד, וועלכער האָט ביי איהם געאַרבייט איבער 30 יאָהר. כדי דער יוד זאָל נישט שרייען, אַז ס'איז איהם געשעהן אַן עולה, האָט די „אגודה" פאַר איהם געשאַפען אין קהלה

אַ פּאָסטען פון אַ „ווירט־שאַפטס מאַן"

וואָס טוט נישט מעהר, נאָר נעמט פענ־סיע.

דאָס משוגעים־הויז האָט לאַנגע יאָה־רען זיך געפונען אונטער דער אַפּוטרופּ־סות פון אַ געזעלשאַפטליכען קאָמיטעט. דער פרוי פון וויצע־פּרעזעס בערגער האָט זיך אָבער פערוואַלט ווערען פּרע־זעסאָווע, דערפאַר מוז די קהלה צאָה־לען 82.000 זל. אַ יאָהר.

און די „אַקציעס" פון דער קהלה! קויהלען גיט די קהלה נישט, ווען דער פראָסט ברענט, נאָר פאַר שבועות, און ווייסט איהר פאַרוואָס? אויך פאַר שבועות איז מען נישט אויסען געווען די טובה פון אָרימאַן, מען האָט נאָר געוואָלט געבען צולייזען פאַר די קויה־לען אַן אגודה'שען דאָזאָר.

אין דער גמילת־חסדים־קאַסע הערשט אונבעשרייבליכע, אונדערלאָזבאַרע פּראָ־טעקציע.

איצט דער רעפּרעזענטאַציע־פאָנד פאַר'ן פּרעזעס. אין קיין שום אוסטאַוו איז נישט פאָרגעזעהן, אַז אַ פּרעזעס זאָל זיך נעמען 10,000 זל. אַ יאָהר און דערפון נישט דאַרפען אָפּגעבען קיינעם קיין רעכנונג. דערין ליגט די גרעסטע עולה געגען דער אָרימער בעפעלקערונג, וועלכע ווערט אויף טריט און שריט אויסגעריסען דורך דער קהלה.

די גאַלעריע נעמט דאָס וואָרט...

די גאַלעריע, וואָס בעשטעהט על־פּי רוב פון „אגודה"־אָנהענגער, נעמט רעש'ן.

פּרעזעס בורזינער מאַכט נאָך אויפ־מערקזאַם אויף אַ גאַנצע רייהע אַנדערע אונדערלאָזבאַרע זאַכען, דערונטער אויך די קאַסע־בעצייכנונגען: „רייזע קיין וואַר־שאַ"... אין קהלה־אינטערעסען איז ער זיכער נישט אַזויפיל געפאָהרען, וואָרום דערויף מוז ער האָבען אַ בעפולמעכ־טיגונג פון קהלה. און אפשר זאָל מען חושד זיין, אַז ה' מינצבערג פאָהרט אַזויפיל קיין וואַרשאַ אין פּריוואַטע אַנגעלעגענהייטען? אויב אַזוי איז עס אונערהערט!

דאָ ברעכט אויס אַ געוואַלדיגער רעש. די גאַלעריע נעמט דאָס „וואָרט"... זי לאָזט דעם סענ. בורזינער נישט רעדען. ה' מינצבערג און חברים טומלען, פּראָ־טעסטירען. עס ענטשטעהט אַ פייפעריי, מען זינגט, מען טופּעט.

דערמיט מאַקע ווערט די זיצונג אי־בערגעריסען.

ווידער צעהנדליגער דער'הרג'עטע און הונדערטער פערוואונדעטע אין אינדיע

לאָנדאָן 27 (טז) ווי מען מעלדעט פון קאַלקוטאַ זענען בעת די נעכ־טיגע צוזאַמענשטויסען אין דאַקאַ דערהרג'ט געוואָרען 14 פּערזאָן און 60 זענען פערוואונדעט געוואָרען.

די אַרבייט אין דער פּערקעהר אין שטאָט זענען פולשטענדיג אָפּגעשטעלט געוואָרען. פערשטאַרקטע פּאָליציי־פּאַטראָלען געהען אַרום איבער דער שטאָט און האַלטען די אָרדנונג.

לאָנדאָן, 27 (טז) ביי די אונרוהען אין ראַנגאָן, וואָס דויערן שוין פון זונטאָג אָן זענען דער'הרג'עט געוואָרען 26 פּערזאָן און 600 שווער און לייכט פערוואונדעט געוואָרען. די פּאָליציי האָט בעהערשט די לאַגע און היינט פּער־היטען פון ווייטערדיגע צוזאַמענשטויסען.

די אַרבייט אין פּאָרט איז ווייטער אָפּגעשטעלט, אין באָמביי איז מאָנטאָג אָוונט ווידער געקומען צו צוזאַמענשטויסען אין דער געגענד, וואָס איז בע־וואוינט פון מאַכמעדאַנער. איין פּאָליציאַנט איז בעוואָרפען געוואָרען מיט שטיי־נער און פערוואונדעט געוואָרען, די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט דאַן געשאָסען אין המון און פיל פּערזאָנען זענען פערוואונדעט געוואָרען. אין די שפּיטאַלען זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען 21 פּערזאָן, פון וועלכע 2 זענען געשטאָרבען.

אויך אין דאַקאַ איז קענטיג געקומען צו שווערע צוזאַמענשטויסען. די געשעפטען און הייזער זענען אויסגערויבט געוואָרען. מען ווייס דערווייל פון 6 טויטע, דאַגעגען זאָל די צאָהל פערוואונדעטע זיין זעהר גרויס.

די בריטישע רעגירונג אין אינדיען האָט פּערעפענטליכט אַ ערקלערונג וועגען דער איצטיגער לאַגע, אין וועלכער עס ווערט געזאָגט, אַז אויף צפון־מערב פון לאַנד האָט די לאַגע זיך פערבעסערט. די רעגירונג האָט בעשטימט אַ קאָמיסיע אויסצופאָרשען די אונרוהען אין פּעשעוואַר.

ראַנגאָן, 27. (ספּעצ.) דאָ זענען היינט ווייטער פאָרגעקומען צוזאַמענ־שטויסען צווישען גאַנדיסטען און פּאָליציי. עס זענען פערהאַן 54 טויטע און עטליכע הונדערט פערוואונדעטע. און אין אַנדערע שטעט זענען ווייטער פאָר־געקומען אונרוהען.

געוואַלטיגער שטורם איבער ווילנאַ

ווילנאַ (ספּ.) מאָנטאָג אָוונט איז איבער ווילנאַ און אומגעגענד אַריבערגע־גאַנגען אַ געוואַלטיגער שטורם בעגלייט פון דונערן און בליצען און אַ שלאַקס־רעגען.

די פאָרשטעט און די נידריגע ערטער און צענטער שטאָט זענען פערפלייצט געוואָרען. די קעלער־איינוואוינער האָבען געליטען אַ גרויסען שאָדען. אַ גרויסער שטורם איז אויך אַריבער אין ווילנאַ—טראָצקי פּאָוויאַט, וואָס האָט אויך די איינוואוינער געבראַכט גרויס שאָדען. פון די דונערן האָבען אויסגעבראָכען אייניגע שרפות, עטליכע קיה זענען דער־הרג'עט געוואָרען.

——=0§0=——

„גענאַר זיך, לאָדז, גענאַר זיך"

אָוונט פון געלעכטער און הומאָר אין לאָדזער „פילהאַרמאָניע"

די נאָהענטסטע טעג וועט אין „פיל־האַרמאָניע" פאָרקומען אַן אָוונט פון פאַרלעבענדיגען געלעכטער, שפּריצענ־דיגען הומאָר און בייסיגער סאַטירע. צוויי לאָדזער זשורנאַליסטען, סט. בעל־באָרד און בים, האָבען אָנגעשריבען פּי־קאַנטע טעקסטען פון אַ באַמבאַסטישער רעוויו פון מאַריאָנעטען אונטערן נאָ־מען: „גענאַר זיך, לאָדז, גענאַר זיך". די לאַלקעס, געשניצט דורך אַזאַ גע־ניטען קינסטלער, ווי יצחק ברוינער, שטעלען פאָר אַ גאַנצע רייהע גרויסע און קליינע און פּאָפּולערע לאָדזער פּערזענ־ליכקייטען, כלל־טוער, שאַלאָטען־שמשים און טעלער־לעקער.

יודישער עמיגראַנט פון טערקיי שפּענדעט אַ מיליאָן דאָלאַר

אויף צו בויען אַ שפּיטאָל אין זיין געבורטס־שטאָט

קאָנסטאַנטינאָפּאָל (יטא) דער פערשטאָרבענער יודישער אינדוסטריע־לער אין אַמעריקאַ, א. אשכנזי, וועלכער שטאַמט פון אַנאַטאָליען, האָט אין זיין צוואה פערשריבען איין מיליאָן דאָלאַר אויף צו בויען אַ שפּיטאָל אין זיין גע־בורטס־שטאָט מאַגנים. די אלמנה אשכ־נזי, וועלכע איז איצט געקומען קיין טערקיי, כדי צו ערפילען דעם לעצטען ווילען פון איהר מאַן, איז אויפגענומען געוואָרען דורכ'ן טערקישען געזונדהייטס מיניסטער דר. רפיק־ביי. אויך די שטאָט מאַגנים האָט איינגעאָרדענט לכבוד פרוי אשכנזי אַ פייערליכען קבלת־פנים. עס ווערען שוין געמאַכט פאָרבערייטונגען צו בויען דעם שפּיטאָל, וואָס וועט איינגע־אָרדענט ווערען לויט די נייעסטע פאָדער־ונגען פון דער טעכניק.

רעסטאָראַן־גאַרטען „מאָנטיפּעל" זאַכאָדניאַ 45

מאַכט בעקאַנט די ג' געסט, אַז פון היינט אָן ווערט אַרויסגעגעבען אויס־געצייכנעטע מיטאָגען און אָוענדבּרויטען צו ביליגע פּרייזען.

אַ מיטאָג פון 3 געענג 1.50 זל.

" 5 " 2.75 "

אָוענדבּרויטען פון 2 געענג 1.50 זל. פון 7—9 אָוונט.

טעגליך קאָנצערט פון 8 אַ זייגער אָוונט. פּינקטליך 10 אַ זייגער אָוונט גאַסטראָלען פון אַרטיס־טישע אין און אויסלענדישע קרעפטען. פון 1־טען יוני וועט צוו. אַנד. אויפטרעטען דער וועלט־בעריהמטער האוואַיאַן־טריאָ אין מוזיק. זינגענדי־גען און טאַנצענדיגען האוואַישען אַקט. — צום ערשטען מאָל אין לאָדז !!!

יעדען זונטאָג און חגאות אַ פּייוו אָ־קלאָק

מיט אַ פולען פּראָגראַם פון 5—7 אָוונט.

א"י־אימיגראַציע בלויז צייטווייליג אָפּגעשטעלט, ערקלערט פעליקס וואַרבורג

ניו־יאָרק (יטא) רעדענדיג אויף אַ באַנקעט, אַרויסגעגעבען דורך דעם פאָר־פון דעם „פעראייניגטען יודישען קאַמ־פּיין" ה' דזשעמס ראָזענבערג, האָט דער פּרעזידענט פון אַדמיניסטראַטיוו־קאָמי־טעט פון דער „יודישער אַגענץ" ה' פע־ליקס וואַרבורג ערקלערט צוו. אַנד., דאָס ער גלויבט, אַז די אָפּשטעלונג פון די איינוואַנדערונגס־סערטיפיקאַטען קיין א"י איז בלויז אַ צייטווייליגע, יודען האָ־בען אָבער דאָס רעכט צו פאָדערן, האָט ה' וואַרבורג צוגעגעבען, אַז די בריטישע רעגירונג זאָל עפּעס טון, כדי צו בערוי־היגען די יודען אויף דער גאַנצער וועלט.

פּראָטעסט־טעלעגראַמען פון די יודן אין בוקאַרעשט צו דער ענגלישער רעגירונג

געגען דער עמיגראַציע גזירה קיין ארץ־ישראל.

בוקאַרעשט (יטא) די ידיעה וועגען אָפּשטעלען די אימיגראַציע קיין ארץ־ישראל, האָט אין די היגע יודישע און ציוניסטישע קרייזען געמאַכט אַ שווערען איינדרוק. עס זענען אַרויסגע־שיקט געוואָרען פּראָטעסט־טעלעגראַמען צו דער ענגלישער רעגירונג. עס איז בע־שלאָסען געוואָרען צונויפצורופען אַ דרינ־גענדע בעראַטונג פון אַלע יודישע אָר־גאַניזאַציעס, כדי אָנצונעמען אַ שטעלונג צו דער געשאַפענער לאַגע.

——=0§0=——

שרעקליכע שרפה אין אַ יודיש שטעטיל

וואַרשאַ (טעלעפ.) נעכטען האָט אויסגעבראָכען אַ מוראַ'דיגע שרפה אין פלושטשע ביי וואַרשאַ. עס זענען אָפּ־געברענט געוואָרען 40 הייזער, דערפון 20 וואוינהייזער. 100 פאַמיליעס זענען געבליבען אהן דאַך איבער'ן קאָפּ.

Dr. med. G. Gersztajn

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגען־קראַנקהייטען (טראַכאָמאַ)

Traugutta 12

Telefon 175-10

נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 9 אָוונט.

Dr. Med. E. Reicher

ספּעציאַל אַרצט

פאַר הויט האָר און ווענערישע קראַנקהייטען

דיאַטערמיע־בעהאַנדלונג און עלעקטראָ־טעראַפּיע

פּאָלודניאָוואַ 28 טעל. 93־201. נעמט אָן פון 8—10 פריה; 12—3 און 6—9 אָוו. זונטאָג פון 9—2 מיטאָג.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען

Dr. Niewiażski

אַנדזשעיאַ 5 טעל. 40־159

נעמט אָן פון 8—11 פריה און פון 5—9 אָוונט.

ספּעציאַליסט.

פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער־שוואַכע

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע־זאַל.

לאָדזער טאַגעבלאַט

ד"ר רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.

ניט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען ניט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

נייע ווינטען אין ענגלאַנד

דער לייבאָר-קאַבינעט אין ענגלאַנד, אונטער דער פּרעמיערשאַפט פון ראַמזיי מאַקדאָנאַלד, האָט לעצטענס אַ סך פערלוירען אין די אויגען די אַרבייטער-קרייזען, איבערהויפּט צווישען יענע, וועלכע מיינען ערנסט מיט'ן סאָציאַליזם און וועלכע בעטראַכטען די לייבאָר-רעגירונג ניט אַלס צול פאַר זיך אַליין, נאָר אַלס אַ מיטעל דורכצופיהרען ראַדיקאַלע רעפאָרמען.

די אַרבייטערשאַפט אין ענגלאַנד האָט חוץ וואָס געוואונען פון מאַקדאָנאַלד'ס מיניסטעריום, דער לאָזונג, וואָס האָט געשפּילט די הויפּט-ראָלע בעת די וואַהלען — די אַרבייטסלאָזיגקייט-פראַגע, איז אפילו אויף אַ האָר ניט געוואָרען פערמינדערט. די אַרבייטער-אַרמעע, וואָס וואַקסט בעשטענדיג, ווערט וואָס אַ וואָך אַלץ גרעסער, זי איז איצט גרעסער, ווי אין דער צייט, ווען מאַקדאָנאַלד האָט איבערגענומען די רעגירונג. דזשיי. ה. טאָמאַס, דער מיטגליד אין ענגלישען לייבאָר-קאַבינעט, וואָס האָט געהאַט די אויפגאַבע צו לעזען דעם אַרבייטסלאָזען-פּראָבלעם, ווערט בעזונדערס שאַרף קריטיקירט און געטאַדעלט. „פאַר די צעהן חדשים, וואָס ער איז אין אַמט, האָט ער מעהר געטהון פאַר די קאַפּיטאַליסטען, ווי די קאָנסערוואַטיווען אין פערלויף פון פינף יאָהר, ווען זיי זענען געווען ביי דער מאַכט". אַזוי פערביטערט האָט מען וועגען איהם גערעדט אויף דער לעצטער קאָנפערענץ פון דער לייבאָר-פּאַרטיי.

דער בודזשעט, וואָס דער פינאַנץ-מיניסטער סנאָודען האָט אַריינגעבראַכט אין פּאַרלאַמענט, איז פּשוט פערדאַמט געוואָרען אַלס ניט סאָציאַליסטיש גענוג. „פיליפּ סנאָודען", האָט די רעזאָלוציע ערקלערט, „האָט מיט זיין בודזשעט-פּראָגראַם דעמאָנסטרירט, אַז די לייבאָר-רעגירונג האָט לחלוטין ניט בדעה איבערצופיהרען דורך שטייערן די עשירות פון די איינציגע, וועלכע האָבען צופיל, צו די יעניגע פון פאָלק, וועלכע האָבען צו-ווייניג".

די לייבאָר-רעגירונג ווערט שטאַרק געטאַדעלט ניט נאָר פאַר איהר אינערליכער פּאָליטיק, נאָר אויך פאַר איהר פּאָליטיק אין אינדיען. די אַרבייטערשאַפט פאָדערט אונאָפּהענגיגקייט פאַר אינדיען און עגיפּטען.

די מאַקדאָנאַלד-רעגירונג וועט אפשר דערפון ניט ליידען אין דער נאָהענטסטער צוקונפט. אויב זי וועט אפילו אָנווערען די דרייסיג שטימען פון דער מעקסטאָן-גרופּע, וועט זי אויך ניט אַזוי גיך רעזיגנירען, דען זי וועט דערפאַר קריגען די פולע שטיצע פון 59 ליבעראַלען, וועלכע זיצען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט. אָבער ווי לאַנג קאָן זיך אַן אַרבייטער-רעגירונג האַלטען מיט'ן חסד פון די ליבעראַלען, וועלכע וועלען זיכער וועלען פאַר זייער שטיצע דעם פונט פלייש? די לייבאָר-רעגירונג וועט נישט קאָנען טון אַ שריט, אָהן דער הסכּמה פון די ליבעראַלען; מאַקדאָנאַלד וועט שטענדיג מוזען זעהן נושא-חן צו זיין ביי לאָיד דזשאָרדזש'ען און ס'וועט אויסקומען, אַז ענגלאַנד, ניט געקוקט, וואָס זי האָט אָפיציעל אַ לייבאָר-רעגירונג, וועט פאַקטיש ווערן רעגירט פון דער פערהעלטניסמעסיג קליינער ליבעראַלער גרופּע, וואָס זיצט אין פּאַרלאַמענט. איז פרעגט זיך — צו וואָס בעדאַרפען אַרבייטער-פיהרער נעמען אויף זיך די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר אַ רעגירונגס-פּאָליטיק, וועלכע ניט זיי, נאָר זייערע פּאָליטישע געגנער דיקטירען? וואָלט דאָך שוין גלייכער געווען צו האָבען אַ ליבעראַלע רעגירונג! זי וואָלט אפילו געקאָנט מעהר אויפטון פאַר די אַרבייטער ווי אַ לייבאָר-רעגירונג. אַ רעגירונג פון ליבעראַלען וועט זיך דאָך מוזען רעכענען מיט די פערלאַנגען פון דער גרויסער צאָהל אַרבייטער-דעפּוטאַטען, זי וועט זיי מוזען געבען הנחות, וויל זי וועט זיך ניט וועלען איינרייסען מיט זיי, בעת אַ לייבאָר-רעגירונג, ווי די איצטיגע, מוז זיך רעכענען מיט די ליבעראַלען און זיי נאָכגעבען. עס וואָלט דאָך געווים זיין בעסער, ווען די ליבעראַלען זענען געצוואונגען נאָכצוגעבען די אַרבייטער, איידער די אַרבייטער זאָלען זיין געצוואונגען נאָכצוגעבען די ליבעראַלען.

בכלל געהט די לייבאָר-רעגירונג אַלץ אַרונטער און אַרונטער. בנוגע אינדיען האָט אַ רעגירונגס-דעפּוטאַט, דער „סאָציאַליסט" דזשיי מ. קענוואָרטי, געפאָדערט, אַז מען זאָל אונטערדריקען די גאַנדי-פּראָפּאַגאַנדע מיט אַלערליי מיטלען, וועלכע געפינען זיך אין רשות פון דער רעגירונג. דאָס הייסט, פּשוט מיט געוואַלט-מיטלען. עס איז קיין ספק ניט, אַז די צוזאַמענשטויסען צווישען דער רעגירונג און די יעניגע אין אינדיען, וועלכע פאָדערן אונאָפּהענגיגקייט, וועלען זיך אַלץ אָפטער ווידערהאָלען. די לייבאָר-רעגירונג וועט זיכער דערפון מעהר פערלירען, ווי געפינען. זייענדיג אין דער אָפּאָזיציע, איז די לייבאָר-פּאַרטיי געווען פאַר אינדיען'ס זעלבסטשטענדיגקייט, איצט, ווען זי האָט די רעגירונג ביי זיך אין האַנד, בעגעהט זי זיך מיט דער גאַנדי-בעוועגונג ניט בעסער, ווי די קאָנסערוואַטיווען וואָלטען זיך בעגאַנגען.

אין פּאַרלאַמענט איז ניט לאַנג אַריינגעבראַכט געוואָרען אַ פּאָרשלאַג אָפּצושאַפען טויט-שטראָף. האָט זיך איינגעהויבען דער קריגס-מיניסטער לאָו, וואָס האַלט זיך פאַר אַ „סאָציאַליסט אויך". און האָט געוואָרענט די פערטרעטער פון פאָלק ניט אָנצונעמען דעם פּאָרשלאַג, וויל טויט-שטראָף, האָט ער געזאָגט, איז אין צייט פון קריג נויטווענדיג, כדי איינצושרעקען די דעזערטירן. אַ ליבעראַלער דעפּוטאַט האָט צוגערופען דעם „סאָציאַליסטישען" קריגס-מיניסטער און איהם דערמאָנט, אַז דוקא ער איז אין די פריהערדיגע יאָהרען געווען דערפאַר, אַז טויט-שטראָף זאָל אָפּגעשאַפען ווערען אונטער אַלע בעדינגונגען...

די מערכה פון אַ לייבאָר-רעגירונג וואָס מוז אויספיהרען אַ וועלכע פּאָרוואָגראַפען פון אַ רעכטען צד, איז געווים ניט קיין גלענצענדיגע און אויב זי זאָל זיך שוין אפילו פאַקטיש האַלטען, וועט זי זיין געגליכען צו שמשון הגבור נאָך דעם ווי דלילה האָט איהם אָפּגעשוירען די האָר.

ד"ר א. וו.

אינדישע צייטונג וועגען דער לאַגע אין ארץ-ישראל

לאָנדאָן (יטא) די „גור אוסט אינדיא מאַגאַזין", פערעפענטליכט אַ לייט-אַרטיקעל וועגען דער א"י-פּאָליטיק, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט: „די ענגלישע רעגירונג האַנדעלט אויף אַזאַ אופן אַזוי, ווי זי וואָלט בעטראַכט דעם ארץ-ישראל-מאַנדאַט אַלס אַן'אייגענע זאַך. בעת די ארץ ישראל רעגירונג בעמיהט זיך צו שאַפען אַ „פּאַלעסטינענזישע נאַציע" איז די לאָנדאָנער רעגירונג גענייגט צו בעטראַכטען די אינטערעסען פון די יודען און אַראַבער אַלס ענטשידען געזעצליכע. די ענגלישע רעגירונג וועט נישט ערטיילען נישט די יודען און נישט די אַראַבער קיין אויספיהר-מאַכט אונאָפּהענגיג דערפון צי עס בילדען אַ מעהרהייט די אַראַבער, אָדער עס וועט זיך שאַפען אַ יודישע מעהרהייט".

אין אַ צווייטען אַרטיקעל שרייבט די זעלבע צייטונג: „דער איבערייס פון די ענגליש-אַראַבישע פערהאַנדלונגען איז אַ פולשטענדיגער און די פּאָליטישע צוקונפט פון ארץ ישראל איז פערהילט מיט אַ טונקעלהייט. קיינער קען נישט וויסען, ווי אַזוי וועלען זיך ענטוויקלען די געשעהענישען. עס אונטערליגט ניט קיין צווייפעל, דאָס די דעלעגאַציע איז בעגאַנגען אַ טאַקטישען פעהלער דורכן פערעפענטליכען דעם קאָמוניקאַט וועגען איהר ענטוישונג. עס איז נויטיג צו דערמאָנען סיי די אַראַבער און סיי די יודען, אַז זייער פרייהייט האָבען זיי צו פערדאַנקען דער ענגלישער מאַכט און זייער פאָדערונג פון „רעכט" איז עקסטראַוואַגאַנט. אָהן דעם ענגלישען בעוואָפענטען קאַמף איז העכסט אונוואַרשיינליך, אַז די יודען און אַראַבער זאָלען בכלל האָבען די מעגליכקייט אַרויסצורוקען פאָדערונגען. די ביידע פעלקער מוזען דאָס בעגרייפען, וויל נאָר אויף אַ רעאַלער באַזע קען אויפגעריכט ווערען אַ פרידליכע געמיינשאַפט אין ארץ ישראל.

—:0:—

די פּוילישע רעגירונג מוז נעהמען אין שוץ די יודישע אינטערעסען אין ארץ-ישראל

וואַרימער פּראָ-ציוניסטישער אַרטיקעל אין דער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ"

די סאַנאַציאָנישע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" האָט דורכגעבראַכען דעם פראָנט אין דער פּוילישער פּרעסע, וועלכע האָט ביז איצט זיך נישט אַרויסגעזאָגט מיט קיין איין וואָרט וועגען דער אימיגראַציע-גזירה קיין ארץ-ישראל. אין נעכטיגען נומער פון דער דערמאָנטער צייטונג ווערט צום ערשטען מאָל פערעפענטליכט אַ לענגער אַרטיקעל וועגען דעם ענין. דער אַרטיקעל איז אָנגעשריבען אין אַ גאַנץ וואַרעמען און סימפּאַטישען טאָן לגבי דעם ציוניזם און די פראַגען וועגען יודישען אויפבוי אין ארץ-ישראל.

דער שרייבער, קענטיג אַ מענש, וואָס איז גוט בעקאַנט מיט דעם ארץ-ישראל-פּראָבלעם, ווי מיט דעם גאַנצען נאָהנטען און ווייטען מזרח-פּראָבלעם, שרייבט: „די ציוניסטען האָבען אַ לאַנגע צייט געגלייבט מיט דער האָפנונג, אַז ווען די ליבעראַלען, אָדער די לייבאָר-פּאַרטיי וועט קומען צו דער מאַכט אין ענגלאַנד, וועט דער יודישער ישוב אין ארץ-ישראל זעהר פיל דערפון געווינען. זעהר פיל האָבען די ציוניסטען גערעכענט אויף דער לייבאָר-פּאַרטיי און אויף איהרע פיהרער, וועלכע האָבען זעהר אָפט, ווי למשל מאַקדאָנאַלד א.א. זיך וואַרעם אַרויסגעזאָגט פאַר דער יודישער זאַך. איינציגע פיהרער פון דער לייבאָר-פּאַרטיי, ווי וועדזשוואָוד און קענוואָרטי, נעמען נאָך היינט צו טאָג אַ זעהר שטאַרקען אַנטייל אין די ציוניסטישע אַקציעס. און דעריבער מאַכט איז די ענטוישונג פון די יודען און דער גאַנצער וועלט פיל שטאַרקער דערמיט, וואָס דוקא די פיהרער פון אָט דער לאָנדאָנער פּאַרטיי האָבען אויף אַ גאַנץ האַלב יאָהר אָפּגעשטעלט די אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל. דער לאָנדאָנער פערבאָט איז אַזאַ מין קאָמפּראָמיס מיט דער אַראַבישער דעלעגאַציע, וועלכע האָט אין לאָנדאָן געפאָדערט אינגאַנצען מבטל צו מאַכען די באַלפור-דעקלאַראַציע. די אַראַבער האָט דאָס אָבער ניט בערוהיגט. און די יודען האָבען פערלוירען דעם צוטרוי צו דער ענגלישער פּאָליטיק. די גאַנצע יודישע עפענטליכקייט אין דער גאַנצער וועלט, וועלכע איז צוליב דער הבטחה וועגען אַ נאַציאָנאַלער היים געווען סימפּאַטיש פאַר ענגלאַנד, האָט איצט פערלוירען דעם צוטרוי צו דער בריטישער פּאָליטיק. די ענגלישע רעגירונג, שרייבט ווייטער „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" — האָט מאָטיווירט די גזירה דערמיט, וואָס זי מוז זיך נעהנטער בעקענען מיט די רעזולטאַטען פון סימפּסאָנ'ס קאָמיסיע וועגען דער קאָלאָניזאַציע אין ארץ-ישראל, און זיין בעריכט וועט ערשט פערטיג זיין אין אַ האַלב יאָהר אַרום. דער דאָזיגער אַרגומענט איז אָבער נישט איבערצייגענד, וויל די אָרטיגע מאַכט אין ארץ-ישראל האָט דאָך פעסטגעשטעלט, אַז אין איצטיגען מאָמענט פעהלען דאָרט אַרבייטס-הענד. עס איז דעריבער קלאָר, אַז דער פערבאָט איז אַרויסגעגעבען געוואָרען צוליב פּאָליטישע מאָטיוון. און דעריבער איז קלאָר, אַז דער דאָזיגער שריט שטעהט אין אַ פולער סתירה צו דער באַלפור-דעקלאַראַציע. און אַלס צווייפּנים'דיגע און וואַקלדיגע פּאָליטיק אויף אַ פּאָרען, וואָס עס פאָדערט זיך דוקא אַ שטאַרקע מאַכט מיט אַ פעסטער שטעלונג, קאָן דאָס ברענגען זעהר שלעכטע פרוכטען. יעדענפאַלס וועט דער פּרעסטיזש פון גרויס-בריטאַניען נישט דערהויבען ווערען דורך דעם דאָזיגען שריט.

און די צייטונג פיהרט אויס:

„דער גורל פון ארץ-ישראל אינטערעסירט פוילען נישט בלויז פון דער אינטערנאַציאָנאַלער זייט. דער דאָזיגער ענין, אין וועלכען עס זענען פעראינטערעסירט מיליאָנען יודען פון פוילען, קאָן נישט גלייכגילטיג זיין פאַר דער רעגירונג און פאַר דער פּוילישער געזעלשאַפט. מיט 5 יאָהר צוריק האָט שוין פוילען געגעבען איהר אויסדרוק דערמיט וואָס זי האָט צוזאַמען מיט אַנדערע מלוכות אַקצעפּטירט די באַלפור-דעקלאַראַציע.

מיניסטער זאַלעסקי'ס אַרויסטריט אין דעם דאָזיגען ענין איז געווען אַ בעווייז, אַז די שטעלונג פון פוילען האָט זיך אין דעם ענין נישט געענדערט".

„מיר האַלטען — פערענדיגט די צייטונג — אַז די אידעע צו שאַפען אַ יודישע נאַציאָנאַלע היים אין ארץ-ישראל איז דער געבאָט פון דער פּוילישער אינערליכער און אויסערליכער פּאָליטיק. אַ דאַנק דעם אונטערנעהמונגס-גייסט פון די עמיגרירענדע יודען. און דאָס זענען דאָך ס'רוב יודען פון פוילען, ווערט ארץ-ישראל פערוואַנדעלט - אין אַ ווילטיגען האַנדעלס-צענטער אויפ'ן נאָהנטען מזרח. דאָס קאָן האָבען אַ זעהר ווילטיגע בעדייטונג פאַר דעם פּוילישען עקספּאָרט, און קאָן אונז געבען די מעגליכקייטען צו געפינען נייע אָפּזאַץ-מערק. פון דעם דאָזיגען שטאַנדפּונקט איז פאַר די פּוילישע אינטערעסען פיל מעהר געווינשען די יודישע אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל, ווי זייער אויסוואַנדערונג קיין אַמעריקאַ".

געהיימע צאַרישע דאָקומענטען

וועגען שטעלונג פון וואַטיקאַן צום בלוט-בלבול אויף ביילים

מאָסקווא (יטא) די מאָסקווער „איזוועסטיא" פערעפענטליכען דעם פולען טעקסט פון סענסאַציאָנעלע דאָקומענטען, וואָס שילדערן די שטעלונג פון וואַטיקאַן צום ביילים-פּראָצעס.

די דאָזיגע דאָקומענטען זענען איצט געפונען געוואָרען אין די אַלטע צאַרישע דיפּלאָמאַטישע אַרכיוועו. איין דאָקומענט, וואָס איז דאַטירט „רוים, 18. נאָוועמבער 1913, גלייך נאָכדעם ווי דער ביילים-פּראָצעס האָט זיך געענדיגט אין קיעוו און בעשטעהט פון דעם אָריגינאַל פון אַ דיפּלאָמאַטישען געהיימען בעריכט וועלכער איז געשיקט געוואָרען צו דעם דעמאָלדיגען צאַרישען אויסערן-מיניסטער סאַזאָנאָוו, דורך ה. געלידאָוו, דעם רוסישען בעפולמעכטיגטען ביים וואַטיקאַן אין רוים. אין דעם דאָזיגען בעריכט דערצעהלט געלידאָוו, אַז לאָרד ראָטשילד פון לאָנדאָן האָט זיך געווענדעט צום וואַטיקאַן מיט אַ בריף, אַז דער וואַטיקאַן זאָל אָפּלייקענען די בעהויפּטונגען פון דעם קאַטוילישען גלח פּראַנאַיטיס, אַז יודען נוצען קריסטליך בלוט אויף פּסח. לאָרד ראָטשילד האָט אין זיין בריף צוגעלעגט אויך אַ קאָפּיע פון צוויי אַלטע דאָקומענטען פון דער רוימיש-קאַטוילישער קירכע, אין וועלכע עס ווערט געזאָגט, אַז די קאַטוילישע הייליגע גייסטליכע האָבען שטענדיג געלייקענט, אַז יודען נוצען בלוט פאַר ריטועלע צוועקען.

אין ענטפער אויף לאָרד ראָטשילד'ס בריף, האָט דער קאַרדינאַל מערי-דעל-וואַל זיך בעגרענעצט מיט ענטפערן, אַז דער אינהאַלט פון די קאָפּיעס, וואָס זענען צוגעלעגט צום בריף, איז אַ ריכטיגער און אַז די אָריגינאַלען פון די דאָזיגע קאָפּיעס געפינען זיך ווירקליך אין דער פּויפּסטליכער ביבליאָטעק אין רוים. דער דאָזיגער ענטפער פון קאַרדינאַל האָט אַרויסגערופען אונרוה צווישען די הויכע צאַרישע גערוכטס-בעאַמטע, וואָס האָבען מורא געהאַט, אַז מען זאָל דעם ענטפער צו ראָטשילד'ן נישט אויסטייטשען אַלס אַן'ערקלערונג פון דעם פּויפּסט, אַז יודען נוצען נישט קיין בלוט אויף פּסח און דערמיט שטעלען די צאַרישע גערעכטיגקייט אין אַ קאָמפּראָמיטירענדער לאַגע. געלידאָוו האָט דאַן אין דעם נאָמען פון דער צאַרישער רעגירונג זיך געווענדעט צו דעם קאַרדינאַל מערי-דעל-וואַל און איהם אָפיציעל אָנגעפרעגט וועגען זיין ענטפער צו לאָרד ראָטשילד. דערויף האָט דער קאַרדינאַל ערקלערט, אַז „בעשטעטיגען דעם אינהאַלט פון אַ קאָפּיע פון אַ דאָקומענט הייסט נאָך נישט אָפּלייקענען דעם פאַקט, אַז יודען הרג'ענען אָדער פייניגען ביז טויט קריסטליכע קינדער פאַר זייערע ריטועלע צוועקען. דער דאָזיגער פאַקט קען קיינמאָל נישט אָפּגעלייקענט ווערן דורך אונזער קירכע — האָט דער קאַרדינאַל צוגעגעבען. געלידאָוו האָט אויך געהאַט דאָ אַ געשפּרעך מיט קאַרדינאַל פעראַטאַ, וועמענס קאַנדידאַטור איז אַרויסגעשטעלט געוואָרען אַלס פּויפּסט. פעראַטאַ האָט איהם ערקלערט, אַז ער איז זיכער, אַז יודען נוצען בלוט פאַר ריטועלע צוועקען, אונטערשטרייכענדיג, אַז ער ווייס עס פון אַ ספּעציעלען שטודיום, וואָס איז געמאַכט געוואָרען איבער דער דאָזיגער פראַגע.

בעריכטענדיג וועגען זיינע געשפּרעכען מיט צאַרישען אויסערן-מיניסטער סאַזאָנאָוו, האָט געלידאָוו צוגעגעבען, אַז די ערקלערונגען פון ביידע הויכע רוימישע גייסטליכע דאַרפען בעטראַכט ווערען אַלס מאַטעריאַל, וואָס בערעכטיגט דעם ביילים-פּראָצעס.

—:0:—

ווער זענען די היינטיגע יודען פון אינדיען?

אינדיען האָט וועניג יודען, אָבער זייער געשיכטע איז זעהר אינטערעסאַנט. - די „בני ישראל" זאָגען, אַז זיי זענען געקומען קיין אינדיען נאָך פאַר'ן ערשטען חורבן. — ווי די אינדישע יודען האָבען אויפגעהאַלטען זייער יודישקייט. - די פאַקטען און די לעגענדען אַרום זייער געשיכטע

פון ש. ראָזענפעלד

1.

וואו „ויהי", זאָגט מען, איז אַ צרה. און וואו אַ צרה, דערמאָנט מען זיך אָן יודען. אָדער אַנדערע דערמאָנען זיי, אָדער מען דערמאָנט זיך אָן זיי אַליין. און דאָס איז ניט פון ביידע צדדים: פאַר די דערמאָנער, ווי פאַר די דערמאָנטע.

און איצט, אַז עס ווערט צופלאַמט אַ פייער אין אינדיען, און מע' ווייסט ניט היינט, וואָס עס קאָן מאָרגען געשעהען אין לאַנד, זאָלען מיר זיך נישט דערמאָנען אָן דעם ביסעל יודען, וואָס געפינען זיך דאָרט? און בפרט, אַז די גאַנדישע פייער-אויפבלאָזערישע בעוועגונג געהט אָן אין דער געגענד (אין מעדראַסער פּרעזידענטשאַפט), וואו עס געפינט זיך אַ ווילטיגער צענטער פון די אינדישע יודען. נעמליך: אין קאָטשין. האָבען מיר זיך דערמאָנט אָן זיי, האָבען מיר צונויפגעזאַמעלט אַ ביסעל מאַטעריאַל וועגען זייער געשיכטע, אויסגעגרישטערט אַ ביסעל ידיעות וועגען זייער שמייגער לעבען און זענען גרייט זיך צו טיילען דערמיט מיט אונזערע לעזער.

אויב קיין לאַנד פון די אייראָפּעאישע לענדער ווייסט נישט גענוי, וואו די ערשטע יודען זענען אַהין אַריינגעקומען, ווייסט מען דאָס אין אַזיאַטישען אינדיען נאָך ווייניגער. און בפרט אַז דאָס לאַנד איז גרויס, איהרע ים-ברעגען לאַנג און ווייט, און יודען זענען אַריינגעקומען אַהין אין פערשידענע צייטען פון פערשידענע זייטען. מ'קלערט, מען פאָרשט, מ'זוכט — אָבער מעהר ווי צו השערות איז מען נישט געקומען. פון זיכערע דאַטען חלום'ט אפילו קיינער נישט. נאָך מעהר: מען איז אפילו נישט זיכער, אַז מיט די ווערטער: „הינדיאַ", „בוהונידויה", אָדער „הינדויאה", וואָס מען טרעפט אין אַלטע קוועלען, מיינט מען דאָס טאַקע אינדיען. די אינדישע יודען אַליין גלויבען, אַז „מיט טויזענדער יאָהרען צוריק האָבען זיי זיך דאָ אַהער געראַטעוועט פון פערפאָלגונגען" — און דאָס איז די גאַנצע געשיכטע. פון וואַנען קומען זיי? פון וועמען זענען זיי פערפאָלגט געוואָרען? דערציילער, ווי ווייט עס איז נוגע די גאָר אַלטע צייטען, [illegible] וואָלקען.

ערשט פון מיטען דעם פינפטען יאָהרהונדערט אָן לאָזט זיך מיט מעהר אָדער וועניגער בעגרינדונג מאַכען בעהויפּטונגען וועגען די יודען אין אינדיען.

וואָרום עס איז כמעט זיכער, אַז אין דער צווייטער העלפט פון פינפטען יאָהרהונדערט, ווען יודען אין בבל האָבען געהאַט אויסצושטיין שווערע פערפאָלגונגען, האָבען גרויסע יודישע מאַסען עמיגרירט פון בבל און האָבען זיך בעזעצט אין מאַלאַבאַר — ביים ים-ברעג. געפיהרט די עמיגראַנטען האָט דער חשוב'ער יוסף רבן. דער בראַמאַנישער הערשער, געהערשט נאָך איבער'ן לאַנד קראַנגאַנאָר, עראַהי, האָט אָנגענומען די אימיגראַנטען זעהר פריינדליך. אינערליכע אויטאָנאָמיע האָט ער זיי גלייך געגעבען און האָט זיי ערלויבט צו וועהלען פאַר זיך אַ נשיא. און דעם נשיא האָט ער ערלויבט צו רייטען אויף אַ העלפאַנט — אַזוי גוט ווי די אינדישע נשיאים, אָדער פירשטען — בעגלייט פון זיין כּוונע פון זינגער און פון העראָלדען. דער ערשטער נשיא איז געווען דער פיהרער פון די בבל'ישע עמיגראַנטען, יוסף רבן.

בעקומט פונ'ם הערשער גרויסע גיטער מיט פיל אונטערטעניגע און ווערט אַ מין פעאָדאַל. האָט אָבער דער דאָזיגער נשיא איבערגעלאָזט אַ גרויסע צאָהל (מען זאָגט צוויי און זיבציג) יורשים. און אין אַ קאַמף פאַר'ן נשיא-טראָהן, האָבען זיי אומגעבראַכט אַ גרויסע צאָהל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין מאַלאַבאַר. די איבערגעבליבענע האָבען אויסגעוואַנדערט און זיך בעזעצט אין מאַטאַנטשערי, נישט ווייט פון דער פּאָרט-שטאָט קאָטשין.

און די קאָטשינער יודען האָבען אַן'ענליכע געשיכטע. נאָר מיט כמעט דריי הונדערט יאָהר יונגער. עס הייסט נעמליך, אַז אין יאָהר 750 זענען גרויסע יודישע מאַסען, אונטער דער פיהרערשאַפט פון יוסף רבן (דאָס איז מסתּמא אַ פיהרער, אַן'עלטסטער) אויפגעגאַנגען פון יעמען אין לאַנד קראַנגאַנאָר. דער מאַלאַבאַרער קעניג האָט זיי זייער שעהן אויפגענומען און האָט זיי אַרויסגעגעבען אַ טשאַרטער, וואָס האָט זיי פערזיכערט אַלע רעכט. דעם פיהרער האָט ער בעהאַנדעלט ווי אַ פּרינץ און האָט איהם געשאָנקען צוויי און זיבציג הויפען אין אַנסויבאַנאַם ביי קראַנגאַנאָר. מיט יאָהרען שפּעטער היטען זיי זיך מעהר נישט פון געמישטע חתונות און עס קומען אַרויס פון זיי דורות שוואַרצע יודען.

מיט פיר הונדערט יאָהר שפּעטער (1160—1170) געפינט זיי דאָרט דער יודישער רייזענדער בנימין טודעלא און אַ צאָהל פון טויזענד פאַמיליעס. מיט הונדערט יאָהר שפּעטער דערצעהלט פון זיי אויך מאַרקאָ-פּאָלאָ, דער בעוואוסטער ים-רייזענדער (און אַז וואַסקאָ דע גאַמאַ קומט דעם 20. מאַי קיין קאַלקוטאַ, איז דער ערשטער מענש, וועמען ער בעגעגענט דאָרט, אַ יוד פון פּויזען, וואָס איז אַהינגעקומען דורך טערקיי און פּאַלעסטינא). אין 16. יאָהרהונדערט האָבען זיך געפינען אַ סך יודען אַרום דעם מאַלאַבאַרער ים-ברעג. נאָר אַז עס זענען אַהינגעקומען די קאַטאָליקען פון פּאָרטוגאַל און האָבען אָנגעהויבען סטראַשען די יודען מיט גרינדען דאָרטען אַן'אינקוויזיציע, האָבען די יודען אַריבערגעטראָגען זייער צענטער פון קראַנגאַנאָר קיין קאָטשין.

([illegible] ווייטער קומט)

יודישער אַדוואָקאַט ערמאָרדעט אין ציריך

געפאַלען אַלס קרבן פון זיין בערוף.

ציריך (יטא) שפּעט אין אָוונד איז נישט ווייט פון זיין וואוינונג דאָ ערמאָרדעט געוואָרען דער בעקאַנטער יודישער אַדוואָקאַט ד"ר ס. ראָגהיימער. ווי די פּאָליצייאישע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, האָט דעם מאָרד אויסגעפיהרט אַ געוועזענער קליענט, וועגען וועלכען דער אַדוואָקאַט איז מיט אַ געוויסער צייט צוריק אַרויסגעטרעטען אַלס פאַרשטעהער פון צד שכּנגד. באַלמאַן האָט אויך ערפאָלגלאָז געפּרובט צו ערמאָרדען דעם פּראָקוראָר, וואָס איז אַרויסגעטרעטען אין דעם פּראָצעס און נאָכדעם בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

—:0:—

קאַמף אַרום שלום עליכם, מענדעלי און פּרץ'ן אין די יודישע שולען אין ווייסרוסלאַנד.

מאָסקווא. (יטא) אַ שטאַרקער קאַמף אַרום דער פראַגע, צי מען דאַרף אין די סאָוועטישע שולען לערנען מיט די קינדער די ווערק פון מענדעלע'ן, פּרץ און שלום-עליכם, האָט זיך איצט ווידער צופלאַקערט אין ווייס-רוסלאַנד אין צוזאַמענהאַנג מיט די צוגרייטונגען צום נייעם שול-יאָהר. די גרעסטע טייל לעהרער פון די יודישע שולען זאָגט זיך אַרויס, אַז מען דאַרף אינגאַנצען בעזייטיגען די דאָזיגע דריי יודישע קלאַסיקער פון לערן-פּראָגראַם אין די יודישע סאָוועטישע שולען. אַ געוויסער טייל לעהרער האַלט, אַז מען דאַרף בלויז אַרויסוואַרפען פּרץ'ס חסיד'ישע מעשה'לעך. אַ זעהר קליינע מינדערהייט האַלט אָבער, אַז מען דאַרף גאָרנישט אַרויסוואַרפען, נאָר פּשוט „איבערערדאַנגירען" געוויסע ווערק פון די דאָזיגע דריי שרייבער, און איבערהויפּט פערקירצען שלום עליכם'ען.

קופּאָן № 130
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך, דעם 28. מאַי פון 8—9 אָוו.

יודישע שטאָטישע בעאַמטע אין טשערנאָוויץ דראָהט בעזייטיגט צו ווערען.

טשערנאָוויץ (יטא) אַלע יודישע בעאַמטע, וואָס זענען בעשעפטיגט אין די עפענטליכע אַמטען פון דער טשערנאָוויצער שטאָט-פערוואַלטונג, האָבען בעקומען אַ מעלדונג, דאָס זיי ווערען אַריבערגעטראָגען אויף עמעריטור. אַזוי דראָהט עטליכע צעהנדליג יודישע בעאַמטע די געפאַהר צו פערלירען זייערע פּאָסטענס.

לאָדז
28 מאַי 1930.
זון אויפגאַנג: 3,32
זון אונטערגאַנג: 7.34

מיטוואָך, א' סיון תר"ץ פ' במדבר

טאָג-כראָניק

דער פּאָבאָר
ווער דאַרף זיך היינט שטעלען

(§) היינט דעם 28-טן מאַי דאַרפֿען זיך צושטעלען צו דער פּאָבאָר-קאָמיסיע נומער 1 (זאַקאָנטנאַ 82) די געבוירענע אין יאָהר 1909 פֿון 2-טן קאָמיסאַריאַט א'ז זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט — K.

פֿאַר דער קאָמיסיע נומער 2 (אָגראָדאָוואַ 34) דאַרפֿען שטעהן די געבוירענע אין 1909 וואָס וואוינען אין 7 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט — S.

פֿאַר דער קאָמיסיע נומער 3 קאָשטשושקי 21) יאָהרגאַנג 1907 (אָדראַטשענעס) פֿון 3. קאָמיסאַריאַט – A. ביז M.

יערליכע בעריכטס-פֿערזאַמלונג
פֿון אַרבייטער-וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָויס"

(:) שבת איז אונטער'ן פֿאָרזיץ פֿון ראַטמאַן ב. שפּירא פֿאָרגעקומען די אַלגעמיינע יעהרליכע בעריכטס-פֿערזאַמלונג פֿון אַרבייטער וואוינונגס-קאָאָפּעראַטיוו „פּאַראָויס" אין לאָדז. דעם בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פֿון דער פֿערוואַלטונג גיט אָפּ ע. וואָלינסקי. ער ווייזט אָן, אַז נישט קוקענדיג אויפ'ן שווערען ווירטשאַפֿטליכען קריזיס אין אונזער שטאָט, האָט זיך דאָך נישט אָפּגעשטעלט דער צופֿלוס פֿון נייע מיטגלידער און דאָס איינצאָהלען פֿון די מיטגלידער-פּייען, הגם נישט אין אַזאַ גרויסער מאָס ווי אין 1928 יאָהר. אין בעריכטס-יאָהר איז אויסגעפֿערטיגט געוואָרען דאָס 4-שטאָקיגע הויז אויף בערעק יאָסעלעוויטש גאַס 16, וועלכעס איז שוין בעוואוינט פֿון 30 אַרבייטער-פֿאַמיליעס, די צוויי הייזער אויף לעשנאָ 10 זענען אויסגעבויט געוואָרען ביז צום 3. שטאָק. ס'איז געבויט געוואָרען אַ 2-שטאָקיג הויז (רויה-בוי) אויף וויסאָקאַ 21 פֿאַר דער דריטער גרופּע מיטגלידער און ביז איצט איז שוין געדעקט געוואָרען דער דאַך פֿון דער אָפֿיציגע אויף בערעק יאָסעלעוויטש גאַס 16. און די אַלע הייזער זענען פֿאָראויסגעזעהן פֿון 170—180 וואוינונגען הויפּטזעכליך פֿון 1 צימער מיט אַ קיך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען.

די צאָהל מיטגלידער האָט דעם 1. יאַנואַר ה. י. בעטראָפֿען 137, די איינגעצאָהלטע מיטגלידער-פּייען 139.225.25 זל.

נאָך אַ לעבהאַפֿטער דיסקוסיע ווערט איינשטימיג בעשטעטיגט דער בעריכט פֿון דער פֿערוואַלטונג און אויפזיכטס-ראַט און דער בילאַנס פֿאַר'ן יאָהר 1929, וועלכער שליסט זיך אָפּ אין די אַקטיווען און פּאַסיווען מיט אַ סומע פֿון 792.934.70 זל. דער אָפּטרעטענדער פֿערוואַלטונג ווערט אויסגעדריקט אַנערקענונג. ס'ווערען בעשטעטיגט דער בודזשעט-פּראָיעקט און דער טעטיגקייטס-פּלאַן אויפ'ן יאָהר 1930.

אין דער פֿערוואַלטונג ווערען געוועהלט: משה קאַרפּעל, ש. ערעלמאַן, ע. וואָלינסקי, י. שולמאַן, מ. פֿרעהליך. אַלס קאַנדידאַטען: ראַטמאַן ב. שפּירא און לייזער עפּשטיין. אין ראַט: מרדכי קוזדראַ, מרדכי שוואַרצבאַרד, משה זלאָטניצקי, א. מ. לעווקאָוויטש, הערש דאַנקעוויטש, מ. שוואַרצבוים, ש. לעוויקאָוויטש, י. ב. גומס, ע. מאַנעלאַק. אַלס קאַנדידאַטען: מ. קאַטשקע און ב. קאַזשוך. צוליב דער שפּעטער צייט וועלען די איבערגעבליבענע פּונקטען פֿון טאָג-אָרדנונג בעטראַכט ווערען אויף אַ ספּעציעלער אַלגעמיינער פֿערזאַמלונג.

—=0§0=—

נאָך וועגען דעם „אַנפֿאַל" אויף אשר קאָהן
דער אַרעסטירטער איז שוין נעכטען בעפֿרייט געוואָרען

די געשילדערטע מיט'ן „אַנפֿאַל" אויפ'ן פּרעזעס פֿון דער „ווידזעווער מאַנופֿאַקטור" ה' אשר קאָהן איז שוין איצט אינגאַנצען אויפגעקלערט געוואָרען.

עס בעשטעטיגט זיך, אַז דער „אַנפֿאַלער" איז מאַקע אויסען געווען צו בעטען בײַ ה' אשר קאָהן אַנ'אונטערשטיצונג. נישט האָבענדיג קיין ערפֿאָלג מיט זיינע טעלעפֿאָנישע בקשות, האָט דער יונגערמאַן זיך ענטשלאָסען פּרובען דאָס מזל פּערזענליך בײַ ה' אשר קאָהן, כדי בײַ איהם דירעקט צו בעטען, וואָס ער האָט געוואָלט.

ווען פּרעזעס קאָהן איז אָנגעקומען פֿאַר זיין פּאַלאַץ אויף מאַרגאָוואָ גאַס, איז צו איהם צוגעגאַנגען דער יונגערמאַן, איהם געזאָגט „גוטען אָוועגד, ה' פּרעזעס" און זיך פֿאָרגעשטעלט אַלס דער, וועלכען ער האָט צוגעזאָגט טעלעפֿאָניש צו בעזאָרגען מיט אַנ'אונטערשטיצונג, וואָס איז איהם דרינגענד נייטיג. פּרעזעס קאָהן האָט, נאַטירליך, אויף דער גאַס נישט געוואָלט „קאָנפֿערירען" מיט דעם אונבעקאַנטען, צוליב וואָס דער לעצטער האָט זיך בעגנוגט מיט אַ פּאָר ניט זעהר פּאַסיגע אויסדרוקען. צוליב דעם איז דער יונגערמאַן פֿערהאַלטען געוואָרען.

דער פֿערהאַלטענער איז בעפֿרייט געוואָרען באַלד צומאָרגענס נאָכדעם, ווי ער האָט איבערגעגעבען אין אַרעסט.

עס איז נישט צו פֿערשטעהן, וואָס אַ געוויסע פּוילישע צייטונג האָט בגוואַלד אַריינגעלייגט דעם אָרימען יונגערמאַן אין האַנד אַריין אַ רעוואָלווער, מיט וועלכען ער האָט כלומר'שט געוואָלט אויספֿיהרען דעם „אַטענטאַט" אויפ'ן פּרעזעס קאָהן.

שבועות וועלען נישט דורכגעפֿיהרט ווערען קיין שטייער-עקזעקוציעס בײַ יודען
יודישע אַרבייטסלאָזע וועלען נישט דאַרפֿען זיך רעגיסטרירען און נעהן צו קאָנטראָלעס אום יום-טוב

ראַטמ. יחיאל יצחק בערמאַן האָט אויסגעפּועל'ט בײַ דער שטייער-אָפּטיילונג פֿון מאַגיסטראַט, אַז בײדע טעג שבועות, ד. ה. דעם 2. און 3. יוני זאָל בײַ דער יודישער בעפֿעלקערונג אין אונזער שטאָט נישט דורכגעפֿיהרט ווערען קיין „זאַיעמשעס" און עקזעקוציעס אויף שטייערן.

אויך האָט ראַטמ. בערמאַן גע'פּועל'ט, אַז דער אַרבייטסלאָזען-פֿאָנד בעפֿרייט די יודישע אַרבייטסלאָזע פֿון קאָנטראָלעם און פֿון דער פּליכט צו רעגיסטרירען זיך, ווי אויך אָפּצונעמען די שטיצע אין בײדע טעג שבועות. זיי וועלען אַלץ קאָנען ערלעדיגען צומאָרגענס נאָך יום-טוב.

1011 אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען וואָס בעשעפֿטיגען 157000 אַרבייטער
אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע

(פ) אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע זענען איצט טעטיג 1011 אונטערנעהמונגען, וועלכע בעשעפֿטיגען 157,779 אַרבייטער. דערונטער 587 טעקסטיל-אונטערנעהמונגען, וואָס בעשעפֿטיגען צו 3, 4, 5 און 6 טעג אין וואָך 120,576 אַרבייטער. אין 12 כעמישע פֿאַבריקען אַרבייטען היינט 8089 אַרבייטער. 116 אונטערנעהמונגען פֿון האָלץ-אויסאַרבייטונגען בעשעפֿטיגען 6058 אַרבייטער, אין דער ערנעהרונגס-אינדוסטריע—60 אונטערנעהמונגען מיט אַ'ערך 4783 אַרבייטער, 72 אונטערנעהמונגען פֿון מינעראַל-אינדוסטריע בעשעפֿטיגען 4301 אַרבייטער. אין דער מעטאַלורגישער און עלעקטראָטעכנישער אינדוסטריע זענען בעשעפֿטיגט 6910 אַרבייטער אין 73 אונטערנעהמונגען. אין דער בוי-אינדוסטריע וועלכע לעבט איצט איבער אַ קריזיס צוליב מאַנגעל אין קרעדיט, זענען טעטיג אין דער גאַנצער וואָיעוואָדזטווע 30 אונטערנעהמונגען בײַ 1553 בעשעפֿטיגטע אַרבייטער. ווייטער זענען טעטיג 17 פּאַפּיר-אונטערנעהמונגען מיט 1007 אַרבייטער. קאָנפֿעקציע-אונטערנעהמונגען, וואָס בעשעפֿטיגען העכער 20 אַרבייטער, זענען אין דער וואָיעוואָדזטווע בעשעפֿטיגט 13 אונטערנעהמונגען מיט 851 אַרבייטער.

גרינדונגס-פֿערזאַמלונג פֿון באַלוטער „גמילת חסדים."

אונטער'ן פֿאָרזיץ פֿון ה' מ. פּאָמעל איז פֿאָרגעקומען די גרינדונגס-פֿערזאַמלונג פֿון באַלוטער גמילת-חסדים-קאַסע, צו וועלכער ס'זענען געקומען 80 פּערזאָן.

נאָכדעם ווי אַ ריי רעדנער רעדען וועגען דער נויטיגקייט פֿון אַ גמילת חסד קאַסע אין באַלוט טרעט מען צו צו די וואַהלען.

אין דער פֿערוואַלטונג געהען אַריין די ה"ה: דוד שמולעוויטש, הגביר שערפּינסקי, לייבעל הערשליקאָוויטש, שאול ברייטבאַרד, מנחם פּעפּער, הערשעל זילבערשאַץ, שמואל פֿיינמאַן, אברהם הערש נירענבערג, הגביר איזביצקי, שלמה גרינשטיין, בעריש שטערנפֿעלד, שלמה יאַבראָוו, משה פֿעלדמאַן, סענדער האַכמאַן, מענדעל ראָזענפֿעלד, משה בער שמולעוויטש, וואָלף בער.

געפֿונען אַ טויטען מענש אין אַ ברונעם
דאָס געהיימניש פֿון רודאַ-פּאַביאַניץ

(ב) אין רודאַ-פּאַביאַניץ איז נעכטען געמאַכט געוואָרען אַ שרעקליכע ענטדעקונג. איינער פֿון די לאָקאַטאָרען אויף אַלעקסאַנדער גאַס 13 האָט שעפּענדיג וואַסער פֿון ברונעם, בעמערקט אין וואַסער-גרוב אַ פֿוס פֿון אַ מענש.

די פּאָליציי האָט פֿעראָרדנט, מען זאָל אַרויסנעמען דעם מענש פֿון ברונעם. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער טויטער איז דער הויז-בעזיצער פּיאָטר גורא. מיט אַ טאָג פֿריהער איז גורא אַרויסגעגאַנגען פֿון שטוב און איז מעהר נישט צוריקגעקומען.

עס ווערט געפֿיהרט אַנ'אויספֿאָרשונג צי גורא איז ערמאָרדעט געוואָרען, אָדער ער האָט זיך דאָס לעבען גענומען.

בלוטיגער אַנפֿאַל

(פ) נעכטען 7 פֿרוה האָט אַ פּאָליציאַנט אויף רוג נאַדאַנסקאַ און 6. שערפּינג געפֿונען ליגען אין אַ קאַלוזשע בלוט אַ יונגע פֿרוי מיט שוואַכע סימנים פֿון לעבען. פּאַנאָטאָוויטש האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז זי האָט בעקומען איינינגע מיפֿע מעסער-וואונדען. די אויספֿאָרשונג האָט בעוויזען, אַז די פֿערוואונדעטע איז אַ היימלאָזע זונה.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען

מ. ליפּיעץ פּעטריקאָווער 198, מ. מולער פּעטריקאָווער 46, גראָשקאָוויטש קאָנסטאַנטינער 15, פֿערעלמאַן צעגעלניאַנאַ 64, ניעוויאַרזאָווסקי אַלעקסאַנדראָווסקאַ 87, יאַנקעלעוויטש אַלטער טאַרג 9.

„סעקרעטאַר פֿון קרייז-געריכט"
פֿער'משפּט אויף 1 יאָהר תּפיסה.

(§) אין לאָדזער סביבה איז מיט אַ צייט צוריק אויסגעפֿיהרט געוואָרען אַ באַנדיטען-אַנפֿאַל. אַלס פֿערדעכטיגע אין דעם אַנפֿאַל זענען אַרעסטירט געוואָרען פֿאַטער און זוהן גרינינג פֿון דאָרף ברונאָוו (לאָדזער קרייז), אין וועלכע די געליטענע האָבען דערקענט די באַנדיטען, וואָס האָבען זיי בערויבט.

די טאָכטער און די שוועסטער פֿון די אַרעסטירטע האָט זיך דאַן גענומען בעמיהען מען זאָל זיי בעפֿרייען אויף קויציע. איהר צודינסט אין דער אַנגעלעגענהייט האָט זיך צוגעשטעלט איינער וויקטאָר וועסאָלאָווסקי, אַ טראַמוויי-קאָנדוקטאָר, וועלכער האָט זיך אונטערגענומען די באַנדיטען צו בעפֿרייען. אַז ער וועט דאָס „קענען" איז די פֿעראינטערעסירטע געוועזען כמעט זיכער, ווייל וועסאָלאָווסקי האָט זיך פֿאָרגעשטעלט, אַז 15 יאָהר האָט ער פֿערנומען דעם פּאָסטען פֿון „סעקרעטאַר פֿון קרייז-געריכט". פֿאַר זיין טרחה האָט ער גענומען פֿאָראויס 660 זל. עס זענען אַוועק אַ פּאָר חדשים און די אַרעסטירטע זענען געזעסען פֿעסט. אַדעלגונדאַ גרינינג האָט וועגען דעם ענין זיך געווענדעט צו אַדוו. קאַבילינסקי, וועלכער האָט איינגעזעהן, אַז די דאָרפֿישע פֿרוי איז בעשווינדעלט געוואָרען. נעכטען איז אין קרייז-געריכט פֿאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען וועסאָלאָווסקי'ן. ער איז פֿערמשפּט געוואָרען אויף 1 יאָהר אויסבעסערונגס-הויז.

אָדראַטשעניעס פֿון מיליטער-דינסט פֿאַר לערן-יונגען

די לערן-יונגלעך אין וואַרשטאַטען אָדער אין אינדוסטריע-אונטערנעמונגען, וועלכע וועלען בעקומען אַנ'אָדראָטשעניע פֿון מיליטער-דינסט, מוזען צו זייער ביטע ביילעגען אַ בעשטעטיגונג פֿון צעך, אַז זיי זענען אויף דער לער, אויב דאָס בעטרעפֿענדע פֿאַך איז נאָכנישט אָרגאַניזירט אין אַ צעך קאָן אויך גוט זיין אַ בעשייניגונג פֿון מאַגיסטראַט מיט אַ בעשטעטיגונג פֿון דער וואָיעוואָדזטווע.

די ביטעס מוזען אַריינגעטראָגען ווערען אַמשפּעטסטענס ביז'ן 1 יולי.

„די וואָך פֿון קינד"
און דער „טאָג פֿון די מוטער"

מאָנטאָג איז ערשטען טאָג פֿון דער „וואָך פֿון קינד", זענען די שילער פֿון אַלע „פּאָווסעכנע שולען" בעפֿרייט געוואָרען פֿון די לימודים און געמאַכט אויספֿלוגען אין די שטאָטישע פּאַרקען. די קינדער פֿון די ווייטע, אָפּגעלעגענע געגענדען האָט מען איבערגעפֿיהרט אין ספּעציעל דעקאָרירטע טראַמוויען. נאָכמיטאָג זענען אין די שולען פֿאָרגעקומען פֿאָרלעזונגען און שמועסען מעניני דיומא.

* * *

דער קאָמיטעט, וואָס פֿיהרט אָן מיט דער אַקציע פֿון דעם „טאָג פֿאַר דער מוטער" האָט געלאָזען פֿונאַנדערגעשיקט בריף צו אַלע פּראָפֿ. פֿעראיינען, אַז זיי זאָלען זיך בעטייליגען אין דער דאָזיגער אַקציע.

אין דעם דאָזיגען טאָג דאַרף יעדעס קינד ברענגען עפּעס אַ מתנה דער מוטער, און די אָרגאַניזאַציעס דאַרפֿען איינאָרדנען פֿערזאַמלונגען און פֿאָרלעזונגען וועגען דער בעדייטונג פֿון דער מוטער אַלס ערציהערין.

דער „טאָג פֿון דער מוטער" קומט פֿאָר דאָנערשטאָג דעם 29. מאַי.

—:0:—

געפֿונען אַ טויט קינד
אין אַ טאָרף-זומפּ

(וו) אין דאָרף קוראָוויצע האָבען אַרבייטער געפֿונען אין אַ טאָרף-זומפּ אַ טויט קערפּערל פֿון אַ ניי געבוירען מיידעלע. די אונטערזוכונג האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז דאָס קינד איז פֿריהער ערמאָרדעט געוואָרן און דערנאָך אַריינגעוואָרפֿען געוואָרען אין טאָרף.

די מוטער-מערדערין איז אַ 19 יעהריגע דאָרפֿס-שיקסע אַניעלאַ פּאַפּעט, זי איז געוואָרען אַרעסטירט.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מיטוואָך, 28 מאַי.

לאָדז (233,8) 11.30 איינלענדישע פּרעסע-איבערזיכט פּ. אַ. ט., 12.05—11.58 שעה-צייכען 12.30—13.30 גראַמאָפֿאָן-פֿליטען-מוזיק, 16.15 פּראָגראַם פֿאַר קינדער (טראַנסמ. פֿון ווילנאַ), 16.45 גראַמאָפֿאָן-פֿליטען (פֿון וואַרשאַ), 17.15 „צווישען ביכער" פֿון פּראָפֿ. ה. מאַטשיצקי (טראַנסמ. פֿון וואַרשאַ), 17.45 נאָכמיטאָג-קאָנצערט (טראַנסמ. פֿון וואַרשאַ), 18.45 פֿערשידענעס—לאָדזער, און קאָמוניקאַט פֿון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, 19.40—19.25 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל (טראַנסמ. פֿון וואַרשאַ), 19.40 ראַדיאָ-כראָניק פֿון ד"ר מ. סטעמפּאָווסקי (טראַנס. פֿון וואַרשאַ), 19.58 שעה-צייכען, 20.05 פֿאָרלעזונג א. ס. „וועגען פּוילישען טאַנץ פֿון XVII און XVIII" פֿון פּראָפֿ. ל. קאַמילענסקי (פֿון וואַרשאַ), 20.30 אָוונט-קאָנצערט (טראַנסמ. פֿון וואַרשאַ), 21.10 ליטעראַרישע פֿערטעל שעה „די ווייבער האָבען געמוטעלט אין מאַנגעל" פֿון פּראָפֿ. ה. שטעקער (פֿון וואַרשאַ), 21.25 פֿאָרטזעצונג פֿון קאָנצערט, 23.—24. טאַנץ-מוזיק (פֿון וואַרשאַ).

פּויזען (335) 17.45 אוידיציע פֿון יאַפּאַנישע ערצעהלונגען.

קאַטאָוויץ (408.7) 20.30 אָוונט-קאָנצערט.

קראָקאָ (313) 20.30 קאָנצערט פֿון פֿאָלקס-לידער.

אויסלענדישער ראַדיאָ-פּראָגראַם

בערלין (418) 19.30 מאַקס ריינהאַרד ביים מיקראָפֿאָן, 20.— קאָנצערט פֿון ניו-יאָרקער פֿילהאַרמאָנישען אָרקעסטער. טראַנסמ. פֿון וואַרשאַ.

בודאַפּעסט (550) 19.30 קעניגליכער אָפּערע.

רוים (441) 21.02 סימפֿאָנישער קאָנצערט.

בריסעל (509) 21.15 „הערץ און האַנד" (אָפּערע)

לאָנדאָן-נאַציאָנאַל (281,3) 21.15 „לאַ באָסאַ" (קאָמישע אָפּערע).

—=0§0=—

פֿערבלאָנדזעט געוואָרען

אַ 6 יעהריג יונגעלע געהט אָנגעטאָן אַ ברוין אַנצוג און אַ סאַמעט היטעל. אָנפֿיהרען אויף קילינסקיעגאָ 34 צו וויינבערג.

איז אַליין אַמאָל געווען משוגע,
איצט פֿיהרט ער אַ וועלט-בעוועגונג צו העלפֿען משוגעים

די מערקווירדיגע געשיכטע מיט אַנ'אַמעריקאַנער שרייבער, וועלכער איז אין זיינע יונגע יאָהרען געווען פֿערשפּאַרט אין אַ משוגעים-הויז. – אין דער בעוועגונג, וואָס ער פֿיהרט איצט צו העלפֿען משוגעים זענען פֿעראייניגט די גרעסטע מאַרך-ספּעציאַליסטען פֿון דער גאַנצער וועלט.

גרויסע מאַרך-ספּעציאַליסטען פֿון דער גאַנצער וועלט האַלטען איצט אָפּ אַ קאָנגרעס אין וואַשינגטאָן, און דער ציל פֿון קאָנגרעס איז אויסצואַרבייטען אַ גאַנצע ריי רעפֿאָרמען צו פֿערבעסערן די לאַגע פֿון מענשען, וועלכע ווערען גערוהרט פֿון זינען און וועלכע מוזען געהאַלטען ווערען פֿערשפּאַרט אין די משוגעים-הייזער.

דער עיקר פֿון די רעפֿאָרמען בעשטעהט אין דעם, אַז מען זאָל אויף משוגעים קוקען, ווי אויף קראַנקע מענשען, וואָס מען דאַרף היילען פּונקט אַזוי אויפֿמערקזאַם, ווי מען היילט אַנדערע חולאים. און אַז מען זאָל טון אַלץ, וואָס ס'איז נאָר מעגליך, זייער לאַגע צו פֿערלייכטערן.

דעם גרעסטען כבוד צווישען די אַלע וויסענשאַפֿטס-לייט, וואָס פֿערטרעטען פֿערשידענע לענדער, קריגט קליפֿאָרד וו. בירס, אַנ'אַמעריקאַנער, וועלכער האָט מיט אַ צייט צוריק אָנגעשריבען אַ בוך וועגען משוגעים.

קליפֿאָרד בירס איז אַליין דווקא נישט קיין געלעהרטער; ער איז אָבער דער פֿאָטער פֿון דער בעוועגונג צו העלפֿען די אומגליקליכע מענשען, וואָס ווערען גערוהרט פֿון זינען — אַ בעוועגונג, וואָס ווערט שוין אָנגעפֿיהרט עטליכע און צוואַנציג יאָהר.

דאָס מערקווירדיגסטע דערביי איז, וואָס קליפֿאָרד בירס איז מיט עטליכע און צוואַנציג יאָהר צוריק אַליין געווען פֿערשפּאַרט אין אַ משוגעים-הויז.

ער איז דאַן געווען אַ יונגערמאַן פֿון פֿינף און צוואַנציג יאָהר, און דורך אַן אומגליק, אָדער, בעסער געזאָגט, דורך אַנ'איינרעדעניש, איז ער גערוהרט געוואָרען פֿון זינען.

גענומען האָט זיך עס פֿון דעם, וואָס ער האָט זיך צופֿיל גענומען שרעקען, אַז ער וועט ווערען אַ חולה-נופֿל. זיין עלטערער ברודער האָט גראָד בעקומען אַזאַ שלאַפֿקייט, האָט זיך קליפֿאָרד איינגערעדט, אַז אויב זיין ברודער האָט געקאָנט בעקומען עפּילעפּסיע (די פֿאַלינגע קראַנקהייט), קאָן ער דאָך אויך די זעלבע קראַנקהייט בעקומען, און אָט דער געדאַנק האָט איהם שרעקליך פֿערפֿאָלגט און דער סוף איז געווען — קליפֿאָרד בירס איז גערוהרט געוואָרען פֿון זינען און מען האָט איהם פֿערשפּאַרט אין אַ משוגעים-הויז.

קיין געפֿעהרליכער משוגע'נער איז ער נישט געווען. ער האָט זיך געהאַלטען שטיל, ער איז געווען סאָליד און האָט קיינעם נישט געמשטשעט; אָבער דער חוש פֿאַר יושר איז בײַ איהם געווען אַזוי ענטוויקעלט, אַז ער האָט קיין עוולות נישט געקאָנט ליידען. אַלע מאָל, ווען ער האָט אין משוגעים-הויז דערזעהען, ווי מען בעהאַנדעלט שלעכט איינעם פֿון די פּאַציענטען, האָט ער זיך פֿאַר איהם געמוזט איינשטעלען, און דאָס האָט אַרויסגערופֿען דעם צאָרן פֿון די וועכטער און זיי האָבען איהם דערפֿאַר געשלאָגען.

ער האָט זיך גענויטיגט אין צאַרטער, איידעלער בעהאַנדלונג, כדי צו בערוהיגען זיין צעטומעלטען געמיט, און אַנשטאָט דעם האָט מען איהם נאָר געשלאָגען.

אין דער אָפּטיילונג, וואו מען האַלט ווילדע משוגעים, האָט מען איהם נישט גענומען. אָבער איינמאָל האָט ער, קליפֿאָרד בירס, זיך איינגעשפּאַרט, אַז מען זאָל איהם נעמען אין יענער אָפּטיילונג.

„איך ווייס, אַז דאָרטען שלאָגט מען מענשען! — האָט ער געשריגען — איך ווייס, אַז דאָרטען פּייניגט מען, און איך וויל, אַז אַהין זאָל מען מיך אויך אַוועקפֿיהרען!"

לאַנג בעטען האָט ער נישט געדאַרפֿט. מען האָט איהם געבונדען און מען האָט איהם אַהין אַוועקגעטראָגען, און דאָרטען האָט ער אַי געזעהען, אַי איבערגעלעבט די שרעקליכסטע זאַכען, וואָס מען קאָן זיך נאָר פֿאָרשטעלען.

פֿון 1900 ביז 1903 איז קליפֿאָרד בירס געווען פֿערשפּאַרט אין אַ משוגעים-הויז, און ווען ער איז אַרויס פֿון דאָרט, ווען ער איז געזונד געוואָרען, האָט ער געדענקט יעדע זאַך, וואָס ער האָט אין'ם משוגעים-הויז געזעהען און איבערגעלעבט.

דאַן האָט קליפֿאָרד בירס אָנגעשריבען אַ בוך „דהי מאַינד דהאַט פֿאַונד איטסעלף" (דער מוח, וואָס האָט זיך אַליין געפֿונען). אין דעם בוך האָט ער בעשריבען זיינע שווערע איבערלעבונגען אין משוגעים-הויז בעת ער איז געווען גערוהרט פֿון זינען; ער האָט אויך געשילדערט, ווי אַזוי זיין מוח האָט שפּעטער זיך אַליין געפֿונען. און ווען דאָס בוך איז אַרויס פֿון דרוק, האָט עס געמאַכט אַ שטאַרקען רושם, און וויסענשאַפֿטלייט האָבען זיך מיט איהם שטאַרק פֿעראינטערעסירט.

נאָכדעם האָט קליפֿאָרד בירס אָנגעהויבען אַ בעוועגונג צו העלפֿען די אומגליקליכע מענשען, וועלכע געהען אַרונטער פֿון זינען; ער האָט געפֿאָדערט, מען זאָל אויף אַזעלכע מענשען קוקען ווי אויף קראַנקע און מען זאָל זיי היילען אויף אַזאַ שטייגער, אַז זיי זאָלען צוריק קאָנען ווערען נאָרמאַלע מענשען; ער האָט אין דעם פֿעראינטערעסירט די גרעסטע מאַרך-ספּעציאַליסטען איינזאַמע רוקאַ און אויך אין אייראָפּאַ; אונטער'ן איינפֿלוס פֿון זיין אַרבייט, האָט מען איז אַ סך משוגעים-הייזער אָנגעהויבען איינפֿיהרען רעפֿאָרמען און זיך אָנגעהויבען בעציהען צו די אומגליקליכע מענשען אינגאַנצען אַנדערש. און איצט האָט שוין די אַרבייט דערגרייכט אַזוי ווייט, אַז מען קאָן זי שוין אָנרופֿען אַ וועלט-בעוועגונג, און אין וואַשינגטאָן ווערט איצט אָפּגעהאַלטען די ערשטע קאָנפֿערענץ פֿון דעם מין — אַ קאָנפֿערענץ, וואָס האָט די אויפֿגאַבע צו העלפֿען די טויזענדער און מיליאָנען אומגליקליכע מענשען, וועלכע געהען אַרונטער פֿון זינען.

נייסטער קראַנק זיין איז די לעצטע צייט געוואָרען זעהר אַ פֿערשפּרייטע זאַך. עס שיינט, אַז די מוהות פֿון די היינטיגע מענשען זענען איצט מעהר אין געפֿאַהר גערוהרט צו ווערען, ווי אַמאָל. די אומשטענדען פֿון לעבען זענען געווען אַנדערע; די בעדינגונגען זענען געווען אַנדערע; מען איז נישט געווען אַזוי אָנגעשטרענגט; מען האָט זיך נישט געיאָגט אַזוי שנעל. דאָס לעבען איז געווען נאָרמאַלער, זענען די מענשען אויך געווען נאָרמאַלער.

איצט, אָבער, זענען מענשען צופֿיל נערוועז און צופֿיל אָנגעשטרענגט; דער מוח איז געוואָרען צוטרודערט, און ווען עס געשעהט עפּיס אַזוינס, וואָס צוטרייסעלט און צוטרודערט צו שטאַרק, געהט דער מוח אין גאַנצען אַרונטער פֿון די רעלסען, און דאַן איז דעם מענשענ'ס לעבען צובראָכען.

זאָגען איצט איינינע גרויסע מאַרך-ספּעציאַליסטען, אַז פּונקט אַזוי ווי מען קאָן מיט נייער מעדיצינישער אויפֿזיכט פֿערהיטען אַ מענש, ער זאָל נישט ליידען פֿון אַ פֿיזישער קראַנקהייט, וואָס הויבט זיך אַן ענטוויקלען אין זיין קערפּער, אַזוי קאָן מען איהם פֿערהיטען פֿון אַ גייסטיגער קראַנקהייט, וואָס ענטוויקעלט זיך בײַ איהם. מען דאַרף בלויז אַכטונג געבען, ווען עס ווייזען זיך די סימנים פֿון דער קראַנקהייט.

די זעלבע ספּעציאַליסטען זאָגען אויך, אַז ס'איז נאַריש מורא צו האָבען, אַז מענשען, וועלכע זענען אַמאָל געווען פֿערשפּאַרט אין אַ משוגעים-הויז, זאָלען גאָר פֿלוצלינג ווידער ווערען ווילד און אָפּטון עפּיס אַ שרעקליכע זאַך. קיין געוועזענער פּאַציענט פֿון אַ משוגעים-הויז — זאָגען זיי — ווערט נישט ווילד מיט אַמאָל; עס בעווייזען זיך פֿריהער סימנים, און ווען מען ווייסט נאָר, ווי אויפֿצופּאַסען אויף אַזאַ מענשען, ווען מען ווייסט, ווי אַזוי איהם צו היילען, קאָן מען אויסמיידען די מעגליכקייט, אַז ער זאָל ווידער ווערען ווילד.

אַנ'אַגיטאַציע ווערט אָנגעפֿיהרט, אַז מען זאָל נישט קוקען קרום אויף איינעם, וואָס איז אַרויס פֿון אַ משוגעים-הויז, אַז מען זאָל זיך צו אַזאַ מענשען בעציהען, פּונקט ווי צו איינעם, וואָס האָט זיך אויסגעהיילט פֿון אַ פֿיזישער קראַנקהייט.

אין די משוגעים-הייזער, וואו מען האָט שוין איינגעפֿיהרט די נייע רעפֿאָרמען, פֿיהלען זיך די פּאַציענטען מאַקע נישט שלעכט און אַ סך פֿון זיי הויבען אָן אַרויסווייזען סימנים פֿון צוריקגעוואונענער קלאָרקייט.

עס איז איצט אַ גרויסע וועלט-בעוועגונג צו העלפֿען די אומגליקליכע אין די משוגעים-הייזער, און געשאַפֿען אָט די גרויסע בעוועגונג האָט אַ מענש, וואָס איז אַליין געווען אין אַ משוגעים-הויז און איז צוריקגעקומען צו זיין קלאָרען פֿערשטאַנד.

לאדזשער יודען דארפען ענטפערן אמעריקא מיט א 5000-דאלאר זאמלונג לטובת דעם היגען „ארט"

מארגעז הויבט זיך אן אין לאדז א ברייטע אקציע פאר „א־ט"

טעאטער און קונסט

אידא קאמינסקא'ס גאסטראלען

הײנט — קאמינסקי־קאנצערט

לייוויק'ס „שאפ" אין קאמעראל טעאטער

דאנערשטאג זונגט אין לאדז דער גרעסטער זינגער פון אונזער צייט

ריגער רוסיש דראמאטיש טעאטער אין לאדז

הויס ווערט אין קינאס הײנט געשפילט

רינג־קאמפען אין צירק

ווידער א פאבאר־פראצעס אין מיליטערישען געריכט

קאפראל די־דאק פאר'משפט אויף אנדערטהאלבען יאהר תפיסה און דעגראדאציע

די הויפט־העלדין פון לאדזשער פאבאר־פראצעס בעפרייט אויף קויציע

פון לאדזשער האנדעלס־געריכט

נייע אופאדלאסטש'ען

פערקויפטע נשמות

שפאנענדער ראמאן

(61 פארטזעצונג)

דאוו ווייסערט קופמאן

נייער פאהר-פלאן אויף די באהנען

פון 15-טען מאי 1930.

רעדאקציע לאדזשער טאגעבלאט לאדז

פאבריקס וואקזאל

פאהרט אפ:

1.50	פאסאזשיר-צוג קיין קאלושקי, פערבינדונג קיין ווארשא
3.35	" " " " " "
5.40	" " " " " "
6.50	" " " " " "
7.50	דירעקטער שנעל-צוג קיין ווארשא
8.25	פאסאזשיר-צוג קיין קאלושקי קורסירט זונט. און חגאות
10.05	פאסאזשיר-צוג קיין סקארזשיסק
12.10	פאסאזשיר-צוג קאלושקי, פערבינדונג קיין ווארשא
14.15	" " "
15.05	" קיין פראג, וויען, מארינבאד, קארלסבארד, און רוים
15.55	" קיין קראקא דירעקט (זעלבע פערבינד. וואס צוג 15.05
16.20	" " סקארזשיסק
16.45	" " קאלושקי, פערבינדונג קיין ווארשא
17.35	" " קאלושקי
18.15	" " " פערבינדונג קיין ווארשא
19.00	" " ווארשא (דירעקט)
19.30	" " קאלושקי (ביז'ן 30. אקטאבער)
20.35	" " קאלושקי (פערבינד. ווארשא, ווין פראג)
21.35	" " (ביז'ן 30. אקט.) פערבינדונג קיין זאקאפאנע, קריניץ, ראבקא, רימאנאוו, איוואניטש
23.30	פאסאזשיר-צוג קאלושקי (פערבינד. ווארשא, בודאפעסט)

קומט אן:

1.30	פאסאזשיר-צוג פון קאלושקי (ווארשא)
4.00	" " " (ווארשא, קראקא, קאטאוויץ)
5.47	" " " (קראקא—ווארשא)
6.52	" " קאטאוויץ
7.21	" " קאלושקי
7.40	" " " (ספעציעלער)
8.37	" " " (קראקא)
8 53	" " אנדזשעיאוו (ספעציעלער)
9.50	" " קאלושקי (טשענסטאכאוו)
10.55	" " "
12.50	" " סקארזשיסק
13.55	" " קאלושקי
14.45	" " " (קאטאוויץ)
16.05	" " קאלישקי (ווארשא)
16.25	" " ווארשא
18.00	" " קאלושקי
19.40	" " סקארזשיסק
20.06	" " קאלושקי (קראקא)
21.17	" " " (ספעציעלער)
21.48	" " אנדזשעיאוו (ספעציעלער)
22.22	" " קאלושקי (ספעציעלער)
22.57	" " " (טשענסטאכאוו)
23.56	" " ווארשא (שנעל-צוג)

קאלישער וואקזאל

פאהרט אפ:

0.35	קיין פויזען דורך קוטנא
2.09	" לעשנא און קראטאשין
3.05	" ווארשא
7.17	" ווארשא
7.24	" פויזען
7.37	" ווארשא (שנעל-צוג)
8.55	" קאלושקי מיט פערבינדונג קיין ווארשא
9.25	" פויזען דורך קוטנא, פערבינדונג קיין דאנציג, גדיניע און טשעכאסלאוואקיי
10.04	" פויזען (ספעציעלער)
12.05	" טארן מיט פערבינדונג קיין בערלין, פאריז, גאלאק, אסטענדא, לאנדאן
13.10	" ווארשא (שנעל-צוג)
13.23	" פויזען
13.46	" ווארשא
15.05	" קוטנא—פלאצק (אין קוטנא פערב. טשעכאסלאוואקיי
15.25	" אסטראוו מיט פערבינדונג קיין פויזען
15 30	" זעלקאוויץ
19.25	" אסטראוו
19.55	" לאוויטש
20.13	" לעמבערג (מיט א שלאף-וואגאן 3-טע קלאס)
21.20	" דאנציג און גדיניע (דירעקט)
21.28	" פויזען
22.03	" פויזען (שנעל-צוג) פערבינדונג קיין בערלין
22.25	" קראקא און קאטאוויץ

קומט אן:

1.55	פון ווארשא
2.49	" אסטראוו
4.58	" קוטנא—פלאצק
7.01	" פויזען
7.09	" קראקא
7.10	" לאוויטש
7.28	" פויזען
8.08	" קוטנא—פלאצק (דאנציג—גדיניע)
8.45	" אסטראוו
9.15	" לעמבערג (מיט שלאף-וואגאן 3-טע קלאס)
9.15	" ווארשא (שנעל-צוג)
13.08	" "
13.32	" פויזען
13.40	" קוטנא—פלאצק
18.27	" פויזען
18.56	" קאלושקי
19.09	" לאוויטש
19.53	" קוטנא—פלאצק
19.41	" פויזען (שנעל-צוג)
21.12	" ווארשא
21.55	" " (שנעל-צוג)
22.14	" קוטנא—פלאצק
23.15	" אסטראוו

הכל צריכין למרא דבא! (תנחומא)

אלע סוחרים דארפן דעריבער געדענקען, אז קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אלע ארט פאדאניעס, אויך שותפות-אקטען, וואוינונגס- אקטען, אפעלאציעס, ווילאנטשעניעס א. ד. גל. שרייבט און ערלעדיגט לויט'ן אוסטאוו רעכטס-קאנסולענט: י. ח. בוזין לאדז, אגראדאווא 3. טעל. 191-48. (עגזיסטירט זייט יאהר 1910).

P.S. ספעציעלע אבטיילונג פאר אינקאסא פון פראטעסטירטע וועקסלען מיט פולער גאראנטיע פאר'ן ערפאלג. קלאוזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ערלעדיגט אין פערלויף פון 24 שעה צו מעסיגע פרייזען.

זאכען צו איבערפיהרען

לאסט-אויטאס אין יעדער צייט צו פערמיטען ביי שימאנסקי, צעגיעלניאנא 62, טעלעפאן 127-88.

הולך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא: דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא: דירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:

קענען נישט איבערגעבען דאס רעיעלקייט פון דער אלט-בעוואוסטער רעכטסקאנסולענטען-ביורא פון ה' מאנעלא, פיעטריקאווער 17 (זאכאדניא 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעם, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג

ד. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

מעבעל פון א עס-צימער געלעגענהייטליך צו פערקויפען. צו בעזיכטיגען נארוטאוויטשא 42 וו. 12 ביז 11 פריה און פון 3—5 נאכמיטאג.

קלאנג-פילם-טעאטער „MIMOZA" ul. Kilińskiego 178

היינט און טעגליך

„דרום-ים-רויבער"

אין די הויפט-ראלען: Ryszard Barthelmess, Betty Compson

פרייזען פון פלעצער נישט געהעכערט. אנפאנג פון סעאנסען אין וואכען טעג 5.30, שבת, זונטאג און חגאות 3.30 נאכמ. אויסערן פראגראם: קלאנג-רעוועלאציע-צוגאבען ווענעס אויספיהרער וועלען זינגען „ראמאן".

לעזט!

אכטונג! אכטונג!

קאנקורענץ-פרייזען!

כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג' פובליקום צו בעקומען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאהמע' זענען די פרייזען אין מיין פאטאגראפישן אנשטאלט געווארען פערקלענערט ווי:

12 שטיק	(„Express pictures")	זל. 2
6 "	פאסט-פאטאגראפיעס	" 2
6 "	פאסט- " ברויז	" 6
6 "	" אויף זייד	" 8

אכטונג צו א ½ טוץ זיידענע פאסט-פאטאגראפיעס גיט מען צו אכטונג

אן'אריגינעלען פארטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פארטרעטען אין ראהמען און אויך א פערקויף פון ראהמען.

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג

„PARISIEN"

קונסט-אנשטאלט פראנציסקאנער 30.

בעזהש"ית

מודעה רבה לאוריתא

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס'

„נפלאות הסבא קדישא"

מר"כק אדמו"ר הר"הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה"ג מרן ר' ישכר בער זצ"ל מראדאשיץ,

בו יסופר נפלאות, וח"ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתו העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חיין מטרם התגלותו עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בה עונג רוחני, וי,תלהב לבו לעבודתו ית"ש, ע"כ כל מי שלא זכהב עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ"הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב"א.

הצעיר ראובן חיים אלכסנדר בהר"הח מו"ה יוסף יהודא ז"ל מראדאשיץ לאדז, קאמיענא 17

הערה: גם התמונה של הר"הק הנ"ל יש להשיג אצלי.

בעמערקונג: אזוי ווי ס'האט איינער ארויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו"ר הק' ר' אליעזר דוד זצ"ל מראדאשיץ, און פון פארענט שטעהט א בילד, זאל מען וויסען, אז עס איז פולשטענדיג ליגענד, און עס איז אהן ערלויבניש פון הרבנים הצדיקים שליט"א מראדאשיץ. מען איז איהם מזהיר מהיום והלאה זאל אזעלכעס נישט פאסירען, בפקודת בני הרה"ק מראדאשיץ זי"ע הנ"ל.

אדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

הספר וגם התמונה להשיג גם במסחר הספרים „ראטינבערג" לאדז, נאוואמיעסקא 31

חדשה בספרות העברית!

יצא לאור זה עתה ספר מדעי-אמנותי יחיד במינו, המענין, מענג ומושך את לב הקורא בתוכנו ובסגנונו, בשם

„המוסיקה בכתבי הקדש, בתלמוד ובקבלה"

מאת י. קיהן

הספר נדפס בהידור על נייר משובח ומכורך יפה. מחירו עם המשלוח 1 דולר. להשיגו אצל המחבר

J. Kühn, WIEN XX, Karl Meisslstr. 1

אין דער 7-קל. שולע פון יצחק גאלדבערג

(Aleja I Maja 16) — טעלעפאן 127-98

ווערען אנגענומען איינשרייבונגען פון תלמידים צום נייעם שול-יאהר 1930-31.

די דאזיגע שולע, וועלכע האט זיך שוין זייט יאהרען לאנג קונה שם געווען אלס מוסטערהאפטע צווישען דער ארט לעהר-אנשטאלטען אין אונזער שטאט—ווערט פון נייעם שול-יאהר אן אי"ה ווידער אוועקגעשטעלט דורך נייע פעדאגאגישע קרעפטען פון לעהרער-ספעציאליסטען און מלמדים מומחים, יראים ושלמים אויף דער העכסטער מדרגה פון איהר אויפגאבע.

די גרעסטע ענערגיע און אנשטרענגונג וועלען אבער פערווענדעט ווערען אויף למודי-קדש: חומש-רש"י, נ"ך, שלחן-ערוך, משניות און גמרא מיט תוספות ווי אויך לשון קדש און דקדוק.

אויסער די כתות און קלאסען פאר די שול-פליכטיגע תלמידים איז אין דער שולע ספעציעל איינגעארדענט א קלאס פאר אנפענגער, וועלכע אונטערליגען נאך נישט קיין שול-צוואנג עוועגטועל פאר אונגעפעהר 6 יעהריגע קינדער און אויך בנוגע אט די „תינוקות של בית רבן" ווערט אין דער דאזיגער לעהר-אנשטאלט ענטפלעקט א קלאסאלער ערפאלג סיי אין די למודים סיי אינ'ם עכט-יודישען חינוך.

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואס קען גארניט. די עלטער שפילט קיין ראלע ניט.

זאוואדזקא 19 פר, 1 שט.

צאהנארצטליכער קאבינעט

אין דער לעטשניצע „POMOC" אלעקסאנדראווסקא 1 (באלוט)

נאך א קורצען איבערייס איז טעטיג אויף פון 2.30 ביז 5.30 נאכמיטאג.

KRYNICA

ווילא טאטארסקא ארדינירט ווי שטענדיג

Dr. Berkman

גענען שווים פון פים

און אדציסקים, נוצט נור פראשעק און פלאסטער „ראדיקאל" פרייז נור 30 גראשען אויך א גוט מיטעל צו וואנצען גאראנטירט אויף א גאנצען זומער, פרייז 75 גר. פאר א פלעשעל פון 100 גראם, אויך פלין „ראדיקאל" וואשט אפ שמוץ און פלעקען פון אלע קאלירטע שיך. פרייז 50 גראשן א פלעשעל. צו בעקומען ביים צייטונגס פערקויפער ווינער, פיעטריקאווער 10

וויכטיג פאר דאמען!

מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבערארבייטע איך אויף גענצליך נייע.

פאר נאר 2.50 זל.

געדענקט די אדרעס: 23 זאווארזקא 23

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער ביליגער אויספערטיגונג 50 פראצ. ווי איבעראל.

„TOLA"

שוין ערשינען דער מאי-נומער

פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפטליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען

אילוסטרירטער „פוילישער מאנטשעסטער"

אונטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין.

מיט ארטיקלען פון: האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי, פראפ. א. קרזשיזשאנאווסקי, ד"ר אלעקסי באכעלסקי, ד"ר ל. וויטקינד, ד"ר אריה טארטאקאווער, נאטשעלניק ע. ראסטעט, אלי בארוכין, אדוו. אברהם לעווינסאן, אסקאר בערמאן, ג. שפעט, סטאראסטע אלעקסי רזשעווסקי, מיעטשיסלאוו הערוויטש, יוליאן טובים, ראל א.א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט.

פרייז 75 גראשען.

צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

מעכאנישע שלאסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

נעמט אן פערשידענע שלאסעריי-ארבייט און אויטאגענישע שווייסונגען אונטער גאראנטיע.

פריוואט-וואוינונג גדאנסקא 20, וו. 17.

קלויזולעס — און — זאבעזפיעטשעניעס

אויף אלע שטעט אין פוילען

ערלעדיגט אמשנעלסטען דאס רעכטס-קאנסולטאנטען-ביורא

„ארגוס", 36 זאכאדניא 36

טעלעפאן 18470

אינזש. אורי גליקליך ווארענט, אז

איידער איהר מאכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קופען וועלכע נישט איז מאשין, וועלכען נישט איז ארטיקל פיל דער טעכנישער בראנזשע, ווענדעט זיך צוערשט

צו אונז

מיר האבען די גענעראל-פערטרעטונג פון פערשידענסטע, ערשטקלאסיגע, וועלט-בערימטע אויסלענדישע פאבריקען און דאס אויסשליסליכע רעכט צו פערקויפן זייערע אויסארבייטונגען אין פוילען

איידער איהר מאכט דעם לעצטען דעצידירענדן טריט און בעשליסט צו קויפען

שוין גנוצטע לאקאמאבילן, מאטארן, אויטאמאבילן אדער פערשידענסטע אנדערע ארטיקלען פון דער טעכנישער בראנזשע,—

בעראט זיך צוערשט אומבעדינגט מיט אונז

אונזערע אינזשינערן, ערפארענע ספעציאליסטען אויף אלע געביטען, וועלן אייך געבען זייער פאכמענישע מיינונג, נאך גענויער אויספראבירונג און איבערנעמענדיג אויף זיך די פולע גאראנטיע.

מיר שטעלען גלייכצייטיג איין פערטרעטער אין אלע פונקטען פון דער פוילישער רעפובליק. מיט אפערטען קענען זיך ווענדען נור פערזאנען מיט פעראורטיילאזער פערגאנגענהייט, וואס בעזיצען אנטשפרעכענדע בעסטע רעפערענצען, אויסערסט טיכטיגע ענערגישע און רעפרעזענטאטיווע. געוויסע טעכנישע קענטנישען זענען געווינשט.

מיר ליפערן דאס בעסטע אויף מעגליכסט גוטע בעדינגונגען.

ווענדעט זיך שוין צו אונז, דען אן ריזיקא וועט איהר האבען ביידייטענדע געלד געווינסען:

Inż. Urij Gliklich, Warszawa, Elektoralna 11/12

skrz. poczt. 393. — Tel. 36-76.

אבאנאמענטס-פרייז [illegible]

אנאנסען-פרייז [illegible]

Redaktor-wydawca R. Hamburski

Tłocznia: R. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 16